

Stálost

33. ročník

29/3 — 12/4/2026, Brno

Velikonoční festival duchovní hudby

• • •
**Filharmonie
Brno Philharmonic**

Velikonoční festival duchovní hudby

Stálost

29/3 — 12/4/2026, Brno

Program

Záštitu převzali

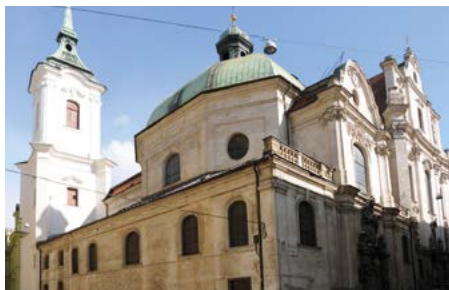
Mons. Pavel Konzbul,
biskup brněnský

Oto Klempiř,
ministr kultury České republiky

Jan Grolich,
hejtman Jihomoravského kraje

Markéta Vaňková,
primátorka statutárního města Brna

Vojtěch Mencl,
starosta městské části Brno-střed

NE **29/3/2026**, 20:00
kostel sv. Janů, Minoritská

DO TMY

TOMASÍ: Fanfares liturgiques pro
 soprán, sbor a žestě
 MacMILLAN: Larghetto pro orchestr
 POULENC: Stabat Mater pro soprán,
 sbor a orchestr
 Simona Šaturová soprán
 Pražský filharmonický sbor
 sbormistr Lukáš Kozubík
 Filharmonie Brno
 dirigent Jaroslav Kyzlink

PO **30/3/2026**, 19:00
katedrála sv. Petra a Pavla, Petrov

PEVNÝ HRAD

REUBKE: Sonáta c moll na 94. žalm
 BACH/arr. REGER: Preludium
 a fuga cis moll BWV 849
 REGER: Chorální fantazie a předehra
 „Straf' mich nicht in deinem Zorn“
 Jan Šprta varhany

ÚT **7/4/2026**, 20:30
kostel sv. Jakuba, Jakubské náměstí
VIA SANCTA: VZKŘÍŠENÍ
 (Novozákonní oratoria, světové premiéry)
 Ensemble Nova cantio a sólisté

PÁ **10/4/2026**, 20:00
kostel sv. Janů, Minoritská
BAROKNÍ NEŠPORY
 RIGATTI: Slavnostní nešpory
 Societas Incognitorum
 umělecký vedoucí Eduard Tomašík

ÚT **31/3/2026**, 19:00
kostel blahosladené Marie Restituty,
 Brno-Lesná

ÚTOČIŠTĚ

KANČELI: Exil pro soprán a ansámbl,
 česká premiéra
 Jana Vondru soprán
 Ensemble Opera Diversa
 dirigentka Gabriela Tardonová

ST-PÁ **1-3/4/2026**, 21:00
kostel Nanebevzetí Panny Marie,
 Jezuitská

TENEBRAE

ST **1/4 Z HLUBIN** (Pärt a Dvořák)
 Pěvecké sdružení moravských učitelů
 a sólisté
 ČT **2/4 VIA SANCTA: OBĚŤ** (Starozákonní
 oratoria, světové premiéry)
 Ensemble Nova cantio a sólisté
 PÁ **3/4 NÁŘKY**
 (Španělské renesanční tenebrae)
 Ramillete de Tonos
 umělecká vedoucí Kateřina Maňáková

NE **12/4/2026**, 19:00
kostel sv. Jakuba, Jakubské náměstí
ZA SVĚTLEM
 MATTHEWS: New Fire
 ZEMEK NOVÁK: Symfonie č. 5 Prameny
 světla a milosrdenství v chrámu
 sv. Jakuba v Brně
 BEETHOVEN: Missa in C
 sólisté Tereza Zimková, Jarmila
 Vantuchová, Juraj Kuchar a Tomáš Šelc
 Český filharmonický sbor Brno
 sbormistr Petr Fiala
 Filharmonie Brno
 dirigent Jac van Steen

DOPROVODNÉ AKCE

NE **5/4/2026**, 10:30
katedrála sv. Petra a Pavla, Petrov
 PONTIFIKÁLNÍ MŠE SVATÁ S BISKUPEM VOJTĚCHEM
 SALIERI: Hofkapellmeister Messe G dur
 Brněnský katedrální sbor a orchestr Magnificat
 Beseda brněnská a sólisté
 Dagmar Kolařová varhany
 dirigent Petr Kolař

NE **5/4/2026**, 19:30
kostel sv. Tomáše, Moravské náměstí
 VEČERNÍ MŠE NA BOŽÍ HOD VELIKONOČNÍ
 MARTIN: Messe pour double chœur
 Vox Iuvenalis
 sbormistr Jan Ocetek

Mezinárodní hudební festival Brno
je členem České asociace festivalů.

Statutární město Brno
finančně podporuje Filharmonii Brno.

Pořadatel
Filharmonie Brno,
příspěvková organizace

• • •
**Filharmonie
Brno Philharmonic**

Expozice nové hudby

38. ročník
4.–8. 10. 2026

Velikonoční festival duchovní hudby

34. ročník
21. 3. – 4. 4. 2027

Moravský podzim

54. ročník
10.–24. 10. 2027

www.filharmonie-brno.cz
www.velikonocni-festival.cz
www.moravsky-podzim.cz

čestný výbor

Jan Grolich
hejtman Jihomoravského kraje

Markéta Vaňková
primátorka statutárního města Brna

Martin Bareš
rektor Masarykovy univerzity

Barbara Maria Willi
rektorka Janáčkovy akademie múzických
umění

Jiří Morávek
generální ředitel SNIP & CO, spol. s r. o.

umělecká rada

předsedkyně
Marie Kučerová

místopředseda
Josef Třeštík

členové
Aleš Březina
Jan Hlaváč
Vítězslav Mikeš
Vladimír Maňas
Ondřej Můčka
Otto Wanke
Matej Sloboda
Jaroslav Šťastný
Viktor Pantůček
Svatava Šenková
René Sviderski
Jiří Zahradka

generální intendantka

Marie Kučerová

dramaturgové

Vladimír Maňas
Ondřej Můčka

manažerka

Lucie Šnajdrová

Zdravice

Milí přátelé,

Velikonoční festival duchovní hudby letos slaví „Kristova léta“ a jeho motiv stálost a radost by se dal parafrázovat slovy *vytrvalost v radosti*.

I když nám Velikonoce ukazují kříž, jejich poselství je v konečném důsledku radostné, je to vzkříšení. Znamý italský renesanční umělec a génius Leonardo da Vinci byl přesvědčen, že „nejušlechtlejším potěšením je radost z porozumění“.

Přeji vám prožitky této radosti jak z Velikonočních svátků, tak i z hudby, kterou na festivalu necháme vstoupit do našeho nitra.

Pavel Konzbul, diecézní biskup brněnský

Vážené dámy, vážení pánové,

Velikonoční festival duchovní hudby si za více než tři desetiletí své existence vybudoval pověst významné kulturní události s nadregionálním dosahem. Také jeho třiatřicátý ročník potvrzuje, že tato tradice stojí na promyšlené a odvážné dramaturgii.

Festival nabízí široký pohled na duchovní hudbu v celé její historické šíři, od dávných hudebních pramenů až po současnou tvorbu. V jedinečné atmosféře brněnských chrámů přináší posluchačům silné hudební zážitky i prostor pro ztišení a osobní rozjímání, bez ohledu na jejich vyznání.

Hudba má totiž mimořádnou schopnost oslovovat každého z nás. Období Velikonoc zároveň nabízí příležitost na chvíli se zastavit, vystoupit z každodenního rytmu a naslouchat tomu, co přesahuje běžný čas. Právě v takových chvílích může hudba přinést klid, soustředění i novou inspiraci.

Přeji festivalu úspěšný ročník a brněnským chrámům mnoho vnímavých posluchačů, kteří zde prožijí večery naplněné hudbou, tichým soustředěním a hlubokým zážitkem.

Oto Klempíř, ministr kultury České republiky

Vážené posluchačky, vážení posluchači,

brněnský Velikonoční festival duchovní hudby vstoupil letos do 33. ročníku, což je v křesťanské tradici symbolické číslo. Jeho motivem je stálost a radost. Víme, že stálost není v životě člověka, společnosti ani planety prakticky možná a není ani žádoucí, vždy je třeba přizpůsobovat se měnícím se podmínkám. Ale někdy jako by změny sklouzly do chaosu a právě v takové chvíli oceníme kotvu, maják, něco, co přetrvává, čeho se můžeme v rozbouřených vodách přidržet. Rituály spojené s Velikonocemi i samotný festival takovou stálíci jsou. Jsem za ně vděčná.

Přeji vám radostný sváteční čas.

Markéta Vaňková, primátorka města Brna

Vážení příznivci duchovní hudby,

rád bych vás pozdravil na Velikonočním festivalu duchovní hudby, který patří mezi významné kulturní události v Brně. Hlavním motivem letošního ročníku je stálost a radost. Myslím si, že je to symbolické. Přesně tyto hodnoty festival divákům v období Velikonoc přináší, a to již třiatřicet let. Věřím, že duchovní hudba bude rozeznávat brněnské chrámy a kostely také v dalších letech. Návštěvníkům přeji, aby je koncerty znovu naplnily radostí a odnesli si krásný zážitek.

Vojtěch Mencl, starosta městské části Brno-střed

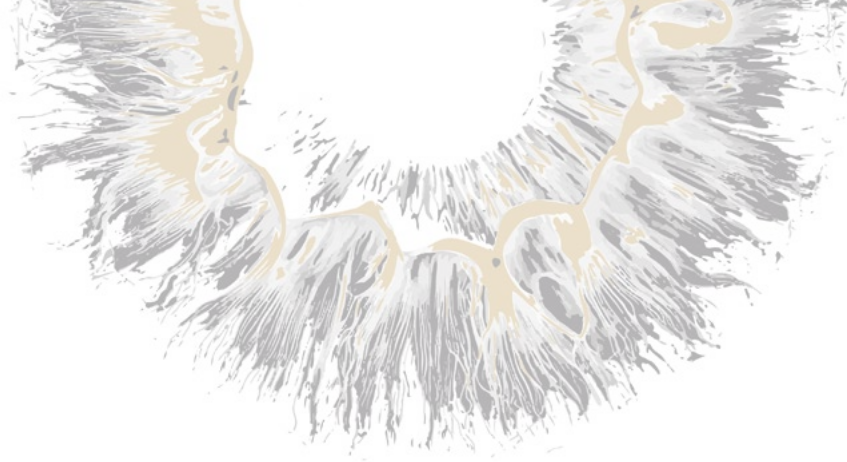
Hudba má dar nás spojit a dodat nám sílu. Letošní Mezinárodní hudební festival Brno začíná hlubokým ztišením – Velikonoční festival duchovní hudby v symbolickém 33. ročníku hledá v žalmech cestu ze tmy ke světlu a naději. Tato lidskost nás pak provede celým rokem.

Jan Grolich, hejtman Jihomoravského kraje

Milí hudební přátelé,

Velikonoční festival duchovní hudby vstupuje do 33. ročníku s tématem *Stálost*, které reprezentuje potřebu pevného kormidla v dnešním stále složitějším světě a které nakonec může vést k radosti ze života. Připravili jsme pro vás dva týdny unikátních duchovních koncertů, které letos zahájí i zakončí Filharmonie Brno s dirigenty Jaroslavem Kyzlinkem a Jacem van Steenem. Na úvod to budou velcí autoři 20. a 21. století Tomasi, MacMillan a Poulenc, na závěr projekt spojený s kostelem svatého Jakuba – David Matthews, Pavel Zemek Novák se symfonií nesoucí jméno kostela v názvu a Beethovenova *Mše C dur*, jejíž vzácně dochovaná partitura byla pořízena záhy po vydání ještě za autorova života. Meditativní *Temné hodinky* – *Tenebrae* se vrací do jezuitského chrámu a nechají zaznít současnou hudbu českých autorů, Arvo Pärta i španělskou renesanci. Za varhanní stůl v katedrále na Petrově tentokrát usedne Jan Šprta, křehký duchovní opus Giji Kančeliho zazní naopak v moderním chrámu na Lesné a opulentní barokní radost můžete zakusit se *Slavnostními nešporami* Giovannioho Antonia Rigattioho v minoritském chrámu. Přeji vám intenzivní hudební velikonoční radost na každém koncertě.

Marie Kučerová, ředitelka Filharmonie Brno
a intendantka Mezinárodního hudebního festivalu Brno

Stálost

V roce 2026 dosáhne Velikonoční festival duchovní hudby už svého 33. ročníku, v křesťanské tradici tedy svého naplnění. Pevně doufáme, že i v dalších letech budou koncerty Velikonočního festivalu rozznívat brněnské chrámy i další prostory a rozradostňovat srdce posluchačů.

Ve svém prvním listu do Soluně apoštol Pavel píše, aby tamní věřící neustávali v modlitbách. Několik jeho předcházejících slov by však snad mohlo být kompasem i pro dnešní rozrůzněnou společnost: *Hleďte, aby nikdo neoplácel zlým za zlé, ale vždycky usilujte o dobré mezi sebou a vůči všem. Stále se radujte.* Motívem 33. ročníku Velikonočního festivalu jsou právě ona stálost a radost. Proto jím neustále prostupují žalmy, protože i z té nejhlubší sklíčenosti se lze prozpívat ke světlu.

V prvním festivalovém týdnu budou přítomny žalmy 51 a 130, a to v podobě české premiéry *Larghetto pro orchestr* skladatele Jamese MacMillana, do nějž přepracoval svou původní skladbu *Miserere* pro sbor, a naopak zhudebnění *De profundis* pro mužský sbor, varhany a perkuse Arvo Pärta. Žalmovou tematikou je protkán varhanní recitál v katedrále sv. Petra a Pavla s romantickým programem i monotematický koncert věnovaný křehkému dílu Giji Kančeliho *Exil* z roku

1994. Svatý a Velikonoční týden tentokrát překlenou skladby na objednávku festivalu v podobě komorních oratorií a na velkopáteční renesanční temné hodinky naváže ve Velikonočním týdnu uvedení velkolepých barokních nešpor Giovannioho Antonia Rigattiho. Zatímco zahajovací koncert přináší do Brna zde dosud neslyšená díla Henriho Tomasího a Jamese MacMillana, závěrečný koncert v kostele sv. Jakuba využívá motiv domova a radosti z návratu. Zazní zde radostná velikonoční kompozice Davida Matthewse, vzniklá na objednávku Velikonočního festivalu duchovní hudby v roce 2018, pátá symfonie Pavla Zemka Nováka, nesoucí podtitul *Prameny milosrdenství a světla ve Svatojakubském chrámu v Brně*, a *Missa in C* Ludwiga van Beethovena. Na svatojakubské faře se totiž dodnes dochovala původní tištěná partitura, z níž bylo toto niterné dílo uvedeno v Brně právě před dvěma sty lety.

Vladimír Mañas
jeden z dramaturgů festivalu

Constancy

In 2026, the Easter Festival of Sacred Music has reached its 33rd year – so, according to the Christian tradition it should attain its fulfilment. We firmly believe, however, that the Easter Festival concerts will resound in Brno's churches and other venues for many years to come, bringing joy to the hearts of their audiences as they have for more than three decades.

In his First Epistle to the Thessalonians, Paul the Apostle urges local believers not to cease in their prayers. But some of his preceding words could, perhaps, serve as a compass for the diversified society of today: "See that none of you repays evil with evil, but always seek to do good to one another and to all. Rejoice always." The motif of our 33rd year is that very idea of rejoicing always: constancy and joy. That is why psalms permeate our programme throughout the festival, because even from the depths of despondency we can sing our way to light.

In the first week of the festival we present Psalms 51 and 130, in the form of the first Czech performance of James MacMillan's *Larghetto for Orchestra*, a reworking of his earlier *Miserere* for choir, and a setting of *De profundis* for male choir, organ and percussion by Arvo Pärt. The psalmic theme is interwoven into the or-

gan recital at the Cathedral of Saints Peter and Paul showcasing a Romantic programme and the monothematic concert dedicated to Giya Kancheli's delicate 1994 work *Exil*. Over Holy Week and the Octave of Easter audiences can hear chamber oratorios commissioned especially for the festival; and following the Renaissance *Tenebrae* on Good Friday, enjoy a performance of Giovanni Antonio Rigatti's magnificent Solemn Vespers during the Octave. While the opening concert includes works by Henri Tomasi and James MacMillan that have not been heard in Brno before, the closing concert at the Church of St James explores the themes of home and the joy of return. We will hear a jubilant Easter work by David Matthews, commissioned by the 2018 festival, Pavel Zemek Novák's fifth symphony entitled *Sources of Mercy and Light at St James's Church in Brno*, and Ludwig van Beethoven's *Mass in C major*. The original printed score, which was used for the work's performance in Brno exactly 200 years ago, has been preserved at the presbytery at St James's to this day.

Vladimír Mañas
One of the festival's programmers

VELIKONOČNÍ FESTIVAL DUCHOVNÍ HUDBY

Program

29/3

20:00
kostel sv. Janů, Minoritská
8:00pm
Church of Saint John the Baptist and
Saint John the Evangelist,
Minoritská

DO TMY INTO THE DARKNESS

Tomasi – MacMillan – Poulenc

HENRI TOMASI

Fanfares liturgiques pro soprán, sbor
a žestě

Fanfares Liturgiques for soprano, choir
and brass

JAMES MACMILLAN

Larghetto pro orchestr
Larghetto for orchestra

FRANCIS POULENC

Stabat Mater pro soprán, sbor
a orchestr FP 148

Stabat Mater for soprano, choir
and orchestra, FP 148

1. Stabat mater dolorosa (Très calme)
2. Cujus animam gementem
(Allegro molto, très violent)
3. O quam tristis (Très lent)
4. Quae moerebat (Andantino)
5. Quis est homo
(Allegro molto – Prestissimo)
6. Vidit suum (Andante)
7. Eja mater (Allegro)
8. Fac ut ardeat (Maestoso)
9. Sancta Mater (Moderato – Allegretto)
10. Fac ut portem (Tempo de Sarabande)
11. Inflammatu et accensus
(Animé et très rythmé)
12. Quando corpus (Très calme)

Simona Šaturová soprán / soprano
Pražský filharmonický sbor /
Prague Philharmonic Choir
sbormistr / choirmaster Lukáš Kozubík
Filharmonie Brno
dirigent / conductor Jaroslav Kyzlink

Jestliže zastřešujícím myšlenkovým ob-
loukem letošního festivalu je symbolické
naplnění v křesťanské tradici, zahajovací
večer nás zve k prozkoumání cesty, kte-
rá tomuto cíli předchází. Není to trium-
fální vstup, ale spíše hluboký ponor do
prostoru usebrání, v němž se stálost víry
netestuje v záři reflektorů, nýbrž v tichu
a osamění. Program rozvíjí ústřední festi-
valové motivy stálosti a radosti skrze pa-
radox: ukazuje, že opravdová radost není
absencí utrpení, nýbrž schopností pro-
zpívat se i z nejhlubší sklíčenosti směrem
ke světlu. Hudba se zde stává duchov-
ním kompasem, o němž píše apoštol Pa-
vel, a provází nás krajinou, kde se lidská
konečnost setkává s věčným řádem.

Dílo marseillského rodáka **Henriho To-
masiho** (1901–1971) představuje fascinu-

jící úkaz – je to hudba hluboce melodic-
ká, vyrůstající z přesvědčení, že umění,
které nepramení přímo ze srdce, po-
strádá smysl. Své **Fanfares liturgiques**
(1947) napsal jako součást opery *Don
Juan de Mañara* a zachytil v nich drama-
tický proces vnitřní proměny. Skladatel
v tomto díle našel průsečík mezi svou
celoživotní láskou k opernímu dramatu
a hlubokou afinitou k dechovým nástro-
jům. Literární předlohou mu bylo drama
francouzského básníka Oscara Milosze
situované do sevillských kulís 17. století.
Příběh Miguela Mañary – muže, jenž po
životě v deprivaci nachází čistou lásku
a po smrti své ženy Girolamy se uchyluje
do kláštera – rezonoval s Tomasiho odmí-
táním avantgardních systémů a jeho ví-
rou v sílu melodie. Čtyři věty fanfár tvoří
symfonicky zpracovaný celek čerpající

přímo z děje opery: zatímco první věta *Annonciation* (Zvěstování) odkazuje k Mi-guelovu prozření, scherzózni *Apocalypse* barvitě vykresluje jeho zápas s poslední-mi pokušeními Pozemského ducha. Zá-věrečná *Procession du Vendredi-Saint* je pak monumentálním vyvrcholením, kde se nad temným ostínatým gregoriánské-ho zpěvu *Dies irae* vznáší sopránový part představující Ducha nebes, který hrdinu povzbuzuje po prožitě ztrátě a vede jej k definitivnímu vykoupení v podobě kor-sického hymnu. Žestová sazba není pou-hou orchestrální barvou, ale autentickým voláním duše, jež i v hrozivých obrazech zmaru hledá duchovní extázi a smíření.

Kde Tomasi používá barvitost a drama, tam **Sir James MacMillan** (*1959) volí cestu prostoty. Autorovo dílo je neodmyslitelně spjato s jeho hlubokým římsko-katolickým vyznáním, které podněcuje jeho tvorbu nejen v rovině liturgické, ale i koncertní. **Larghetto pro orchestr** (2017) je instrumentální transformací jeho populárního sborového díla *Miserere*. Skladatel zde pracuje s rituální obrazností vnitřního ztišení a postupné rezignace na vnější světlo. To se proměňuje v orchestrální sazbu v barvitou texturu, kde klíčovou roli hrají jemné odstíny anglického rohu, harfy a bohaté sekce perkusí. MacMillan, jehož díla jako *Seven Last Words from the Cross* v Brně poprvé zazněla právě v rámci tohoto festivalu (2012), zde nehledá jen cestu k odpuštění, ale sleduje celkový oblouk od poznání vlastních chyb k pomalu se rodícímu optimismu. Skladatelova hudba v této orchestrální podobě zrcadlí

pohyb jednapadesátého žalmu – od hlubokého vědomí viny a sklíčenosti k neochvějnému vzestupu naděje. Je to hudba stálosti v nejčistším slova smyslu: nehybná, a přesto se vyvíjející, hledající milosrdenství v samotném středu noci. Připomíná nám, že i v temnotách se rodí světlo, které se neprosazuje silou, ale svou tichou a trvalou přítomností.

Závěr večera patří dílu považovanému za jedno z nejtklivějších vyjádření bolesti a naděje v hudbě 20. století. **Stabat Mater** (1950) se zrodilo z hluboké osobní krize francouzského skladatele **Francise Poulence** (1899–1963). Představuje vyvrcholení autorovy duchovní cesty, která započala již v roce 1936: tehdy se pod vlivem tragické nehody přítele Pier-ra-Octava Ferrouda a následné pouti do Rocamadouru vrátil ke katolické víře. Náhlý odchod malíře Christiana Bérarda byl pak bezprostředním impulsem k vytvoření této skladby. Ačkoliv Poulenc původně zvažoval *Requiem*, právě duchovní návrat k mariánské tematice jej nasměroval k niternějšímu textu středověké sekvence. Výsledkem je dvanáctivětý cyklus, jenž v sobě nese typickou dvojlomnost autorovy hudební řeči. Dokáže být mrazivě dramatický v částech jako *Quis est homo*, ale zároveň zářivě nadějeplný, a to zejména v pasážích se sopránovým sólem – *Vidit suum* nebo *Quando corpus* vnáší do partitury nebeský klid a vyjasnění, jež není popřením bolesti, ale jejím transcendentním přijetím. Dílo odráží Poulencovu povahu – dokáže být v jednu chvíli dramaticky úderná a vznětlivá, aby vzápětí přešla

do stavu téměř dětské pokory a odevzanosti. Skladatel neidealizuje bolest Matky pod křížem, ale dává jí tvář, která je nám blízká svou křehkostí. Závěrečné ztišení je proto skutečným spočinutím, v němž se lidská úzkost definitivně přetavuje v duchovní radost.

Tato tři díla spojuje společná trajektorie lidské duše: všechna začínají v hloubi tísně a směřují k vertikále světla, neboť i z nejhlubší sklíčenosti se lze prozpívat k naději. Tomasiho dramatické procesí, MacMillanova liturgie temnot i Poulencovo pokorné zastavení pod křížem využívají rituál jako pevný bod v čase – jako projev stálosti, jež člověku umožňuje neztratit se v chaosu rozrůzněné společnosti. Sjednocující motiv hlasu působí jako průvodce a ukazuje cestu k radosti, která není laciným optimismem, ale plodem vykoupeným skrze vnitřní zápas. Zahajovací koncert tímto prostřednictvím nahlíží na hudbu jako na médium překlenující propast mezi dějinnými traumaty a osobní vírou. Je to dialog napříč staletími, kde se ozvěny středověkého chorálu a kajících žalmů potkávají s barvitostí moderního orchestru, aby společně vydaly svědectví o nezníčitelnosti lidského ducha. Hudba zde proto neslouží jako pouhá dekorace, ale stává se rituálem samotným. Jako akt odvahy stanout tváří v tvář temnotě s vědomím, že právě uprostřed ticha, z něhož vyvěrá prosba o milosrdenství, se začíná chvět tichý optimismus naděje.

Jiří Čevela

Simona Šaturová © Jan Houda

Simona Šaturová je velmi žádanou interpretkou mozartovských postav a repertoáru období italského belcanta a rovněž renomovanou koncertní pěvkyní. Její umělecká činnost ji zavedla do Semperoper v Drážďanech, Theater an der Wien, Opéra de Rouen, Teatro Colón v Buenos Aires, Théâtre du Châtelet v Paříži, Aalto Theater v Essenu a Opéra de Monte-Carlo, Opery Frankfurt, athénské koncertní síně Megaron, newyorské Carnegie Hall, Konzerthausu a Musikverein ve Vídni, Tonhalle Zürich, Suntory Hall v Tokiu, Herkules-Saal v Mnichově, na festivaly v Salcburku, Edinburghu a Lucernu a ke spolupráci s dirigenty jako Christoph Eschenbach, Manfred Honeck, Fabio Luisi, Herbert Blomstedt, Ádám Fischer, Iván Fischer, Tomáš Netopil, Tomáš Hanus

ad. Nahrává pro Supraphon, Sony BMG, Orfeo, Accentus, Hänssler Classics, Nibiru Publishers ad. Nahrávky Hasseho *Requiem & Miserere* (Carus Verlag) a Mahlerovy *Symfonie č. 2* s Christphem Eschenbachem a Philadelphia Orchestra (Ondine) získaly ocenění německých kritiků Preis der deutschen Schallplatten Kritik a Supersonic Award. Je držitelkou Ceny Nadace Charlotty a Waltera Hamelových za vynikající pěvecké výkony (Lübeck 2007 a Ceny Thálie za nejlepší operní výkon v roce 2001.

Více na www.saturova.com

Pražský filharmonický sbor © Petra Hajská

Pražský filharmonický sbor byl založen roku 1935 sbormistrem a pedagogem Janem Kühnem. Ve své 91. sezoně je tedy nejstarším českým profesionálním pěveckým sborem, jeho jméno však rezonuje i v zahraničí. Aktuálně je oceňován hlavně za interpretaci oratorního a kantátového repertoáru. Od roku 2007 stojí v čele sboru Lukáš Vasilek, druhým sbormistrem je Lukáš Kozubík. Sbor spolupracuje s předními českými i světovými orchestry (Česká filharmonie, Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Prague Philharmonia, Berlínští filharmonici, Vídeňští symfonikové, Symfonický orchestr Severoněmeckého rozhlasu Hamburk nebo Hongkongský filharmonický orchestr) a špičkovými dirigenty (Christoph Eschenbach, Semjon Byčkov, Jakub Hrůša nebo Simon Rattle).

Pravidelně se účastní věhlasných hudebních festivalů jako Smetanova Litomyšl, Pražské jaro, Dvořákova Praha nebo Dny Bohuslava Martinů. V posledních letech působí coby rezidenční sbor operního festivalu Bregenzer Festspiele. Bohatá diskografie sboru obsahuje alba vydaná u společností Pentatone, Decca Classics, Sony Classical nebo Supraphon. Za natáčecí činnost získal několik ocenění, konkrétně od britských časopisů Gramophone a BBC Music Magazine nebo prestižní cenu Diapason d'or de l'année.

Více na www.prazskyfilharmonicksbor.cz

Lukáš Kozubík © Petra Hajská

Jaroslav Kyzlink © Ilona Sochorová

Lukáš Kozubík je sbormistr Pražského filharmonického sboru, umělecký vedoucí jeho Akademie k počtě Soni Červené a šéfsbormistr Sboru Národního divadla v Praze. Spolupracoval s předními českými i slovenskými operními domy a orchestry. Dirigoval vystudoval na JAMU, operní zpěv na Janáčkově konzervatoři a Ostravské univerzitě. Působil jako asistent dirigenta, sbormistr a korepetitor Komorní opery JAMU. Připravil desítky operních inscenací doma i v zahraničí, věnuje se také kantátové a oratorní tvorbě. V letech 2012–2021 byl sbormistrem opery Státního divadla v Košicích, kde založil Dětské operní studio SD Košice. Pravidelně spolupracoval se Státní filharmonií Košice, Státním komorním orchestrem Žilina a orchestrem Musica Iuvenalis.

Jaroslav Kyzlink vystudoval dirigování sboru a orchestru na brněnské JAMU. V roce 1992 začal působit v Národním divadle Brno: nejprve jako sbormistr, od roku 1996 jako dirigent, v letech 2001 až 2003 jako šéfdirigent a umělecký šéf. S operním souborem Národního divadla Brno hostoval na řadě zahraničních festivalů, mimo jiné v Japonsku (2001, 2003). V letech 2004–2006 byl šéfdirigentem Opery Slovenského národního divadla v Bratislavě. Mezi lety 2016 a 2022 působil jako hudební ředitel Opery Národního divadla v Praze a v letech 2014–2019 zastával post šéfdirigenta Slovenského národního divadla v Lublani. Jako pedagog externě spolupracuje s Hudební fakultou VŠMU v Bratislavě.

Filharmonie Brno

Dnešní **Filharmonie Brno** vznikla v roce 1956 sloučením rozhlasového a krajského orchestru a od té doby patří svou velikostí i významem k české orchestrální špičce. Dějinami orchestru prošla řada českých a světových dirigentských osobností jako Břetislav Bakala, František Jílek, Petr Alt-richter, Jiří Bělohlávek, Sir Charles Mackerras, Jakub Hrůša nebo Tomáš Netopil. Od sezony 2018/2019 je šéfdirigentem a uměleckým ředitelem Filharmonie Brno Dennis Russell Davies. Orchester pravidelně natáčí pro Český rozhlas, Českou televizi a řadu společností (Supraphon, Sony Music, IMG Records, BMG, Channel 4) a od roku 2020 má svůj vlastní nahrávací label. Filharmonie Brno je dnes nejen silným hráčem na poli symfonické hudby doma i v zahraničí, ale i předním organi-

zátozem hudební sezony druhého českého města, aktivním festivalovým pořadatelem (Festival Špilberk, Moravský podzim, Velikonoční festival duchovní hudby, Expozice nové hudby, Mozartovy děti), kreativním lídrem orchestrální dramaturgie a inovativním tvůrcem široké škály edukativních programů. Působí v neorenesančním Besedním domě, „brněnském Musikvereinu“ z dílny Theophila von Hansena z roku 1873, a těší se na nový, moderní koncertní sál, který navrhuje tým architektů Tomasze Koniora a Petra Hrůši a akustika Yasuhy Toyoty. Více na www.filharmonie-brno.cz

Summary

The opening concert of this year's festival provides an opportunity for contemplation, for it suggests the constancy of faith is tested not in the glare of spotlights, but in silence and solitude. This is a musical pilgrimage that does not reject darkness but understands it as a necessary starting point to reach fulfilment. The central motif is a paradox: happiness does not spring from the absence of suffering, but from the ability to sing one's way out from even the deepest despondency up to the light.

It is this internal narrative that integrates the three works on tonight's programme into a coherent whole. **Henri Tomasi's *Fanfares liturgiques*** (1947) capture the dramatic process of inner transformation and the hero's abjuration of the past. Via a monumental image of a Good Friday procession in Seville, with the redeeming voice of heaven floating above the dark Dies irae ostinato, the music becomes the cry of a soul seeking reconciliation.

This colourful ritual is followed by **Sir James MacMillan's *Larghetto for orchestra*** (2017), in which the composer opts for a journey of inward quietude. An instrumental version of MacMillan's popular choral work, *Miserere*, the work is a reflection on the gradual extinguishing of candles, the abandonment of external light. In a meditative stream from the

harp and percussion, MacMillan follows a musical arc from the awareness of guilt to the unwavering rise of hope.

This evening's cycle of transformation culminates in **Francis Poulenc's *Stabat Mater*** (1950), a composition born out of deep personal crisis and a return to faith that shows pain with a human face. Cast in twelve movements that oscillate between chilling drama and child-like humility, its soprano solo becomes a mediator between human anguish and heavenly calm, in which suffering is finally transformed into spiritual joy. These three works have in common the use of ritual, exploiting it as a fixed point amid the chaos of the world. In them, music becomes a spiritual compass that guides us through a landscape where human limitations encounter the eternal order. It is a dialogue across centuries, where echoes of plainchant and psalms encounter the colour of the modern orchestra, as if to symbolise that it is at the centre that the quiet optimism of hope begins to tremble.

Jiří Čevela,
translated by Štěpán Kaňa

HENRI TOMASI *Fanfares liturgiques*

Pot smrti mu stéká po tváři.
Kráčí pod křížem,
svůj poslední den však nevidí.
Tak co je tu krásného k vidění,
řekni nám, Synu člověka?
Voda této země je jako oko slepce,
kámen této země je jako srdce krále,
strom této země je nástrojem tvého utrpení,
Lásko, synu Nebes.

Nalámal chléb a nalil víno.
Toto je tělo a toto je krev.
Kdo má uši, nechť slyší!
Pomodlil se a vstal.
Jeho milovaní spočívali pod olivovníkem.
Šimone, spíš? Zavolal a vstal.
Jeho dítě snila pod olivovníkem.
Teď už spěte, řekl Syn člověka.

Přišli s meči a lucernami:
„Mistře, zdravím tě.“
Bratr políbil bratra na tvář.
Pravé ucho bylo useknuto.
A hle, je uzdraveno, aby člověk slyšel.
Kohout zakokrhá podruhé.
Už není lásky, vše je zapomenuto.
Kohout zakokrhá v samotě tvého srdce,
Synu člověka.
Koruna je na hlavě,
rákos je v ruce,
tvář zaslepily plivance a krev.
Buď zdrav, židovský králi!

Šaty jsou rozděleny, zloději jsou mrtví.
„Mám žízeň,“ volá srdce života.
Avšak houba spadla, bok je proboden
a vše je dokonáno.
Nyní víme, že je Synem živého Boha
a že je s námi až do konce světa.
Amen.

FRANCIS POULENC
Stabat Mater

1. Stabat Mater dolorosa

Stála Matka odhodlaně
v slzách vedle kříže Páně,
na kterém Syn její pněl.

2. Cujus animam gementem

Její duši v hořkém lkání,
sklíčenou, bez smilování
do hlubin meč otevřel.

3. O quam tristis

Ó jak smutná, zkormoucená
byla ona svatá žena
Matka Požehnaného!

4. Quae moerebat

Jak se chvěla, jak trpěla
zbožná Matka, když viděla
muka Syna milého!

5. Quis est homo

Kdo z nás by se za pláč styděl,
kdyby Matku Pána viděl
v těžkém hoři nevinném!

Kdo by zůstal bez bolesti,
svatou Matku vida nésti
muka kříže se Synem!

Pro nepravost hříšných bratří
trpí Ježíš. Na něj patří,
jak ho člověk bičoval;

6. Vidit suum

na drahého hledí Syna,
jak opuštěn v mukách hyna,
ducha Otcí odevzdal.

7. Eja Mater

Nuže, Matko, lásky zdroji,
dej, ať bol mě s tebou spojí,
ať jej s tebou prožívám;

8. Fac ut ardeat

dej, ať láskou vzplanout mohu
k trpícímu Kristu Bohu,
ať se jemu podobám!

9. Sancta Mater

Svatá Matko, vroucně prosím,
dej, ať v hloubi srdce nosím
živé stopy svatých ran,

na bolestech Syna tvého,
pro mé hříchy zmučeného,
ať i mně je podíl dán!

Dej, ať ráda duše strádá,
s Kristem snášet muka žádá,
denně, pokud budu žít;

vedle kříže s tebou státi,
spolu s tebou věrně lkáti,
Syna tvého usmířit!

Panno panen, jasná Paní,
dej mi ve svém slitování
druhem tvého žalu být;

10. Fac ut portem

v každé době blízky tobě,
ať smrt Páně nesu v sobě,
z jeho ran ať umím žít.

Ať mě každý bol s ním sblíží,
ať mám lásku k jeho kříži,
svatou krví opojen!

11. Inflammatus et accensus

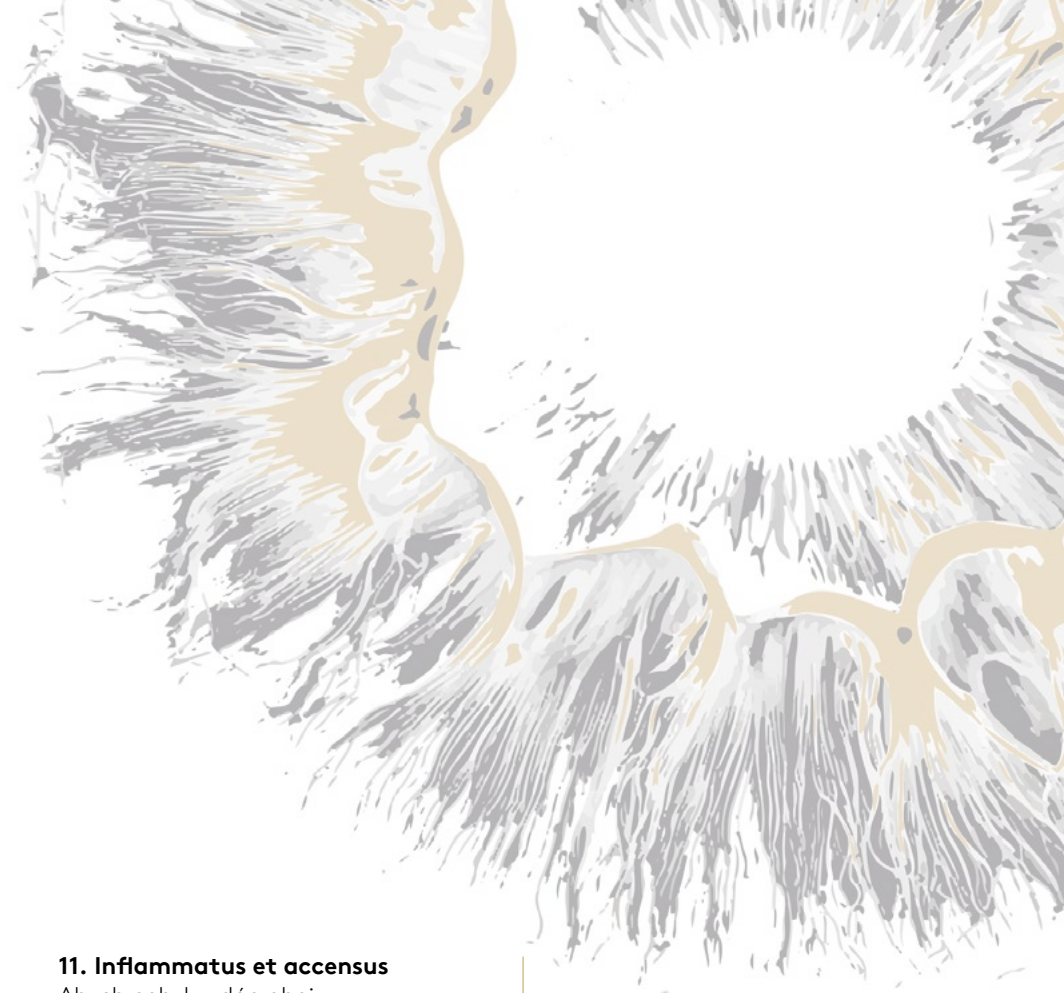
Abych nebyl vydán ohni,
přímluvami Pána pohni,
chraň mě, Panno, v soudný den!

Až budu se odtud bráti,
Kriste, rač mi s Matkou dáti
v nebi palmu vítězství;

12. Quando corpus

a když toto tělo skoná,
dej, ať duše bezúhonná
v rajské slávě tvé se skví.
Amen.

překlad www.kancional.cz, Liturgie.cz
© ČBK

Detail klenby v kostele sv. Janů © Václav Hubáček

PEVNÝ HRAD

Varhanní koncert

A MIGHTY FORTRESS

Organ concert

JULIUS REUBKE

Sonáta c moll na 94. žalm

Sonata on the 94th Psalm in C minor

1. Grave – Larghetto
2. Allegro con fuoco – Grave
3. Adagio – Lento
4. Allegro – Più mosso – Allegro assai

JOHANN SEBASTIAN BACH /

arr. **MAX REGER**

Preludium a fuga cis moll (BWV 849)

op. 85 č. 1

Prelude and Fugue in C sharp minor

(BWV 849), Op. 85 No. 1

MAX REGER

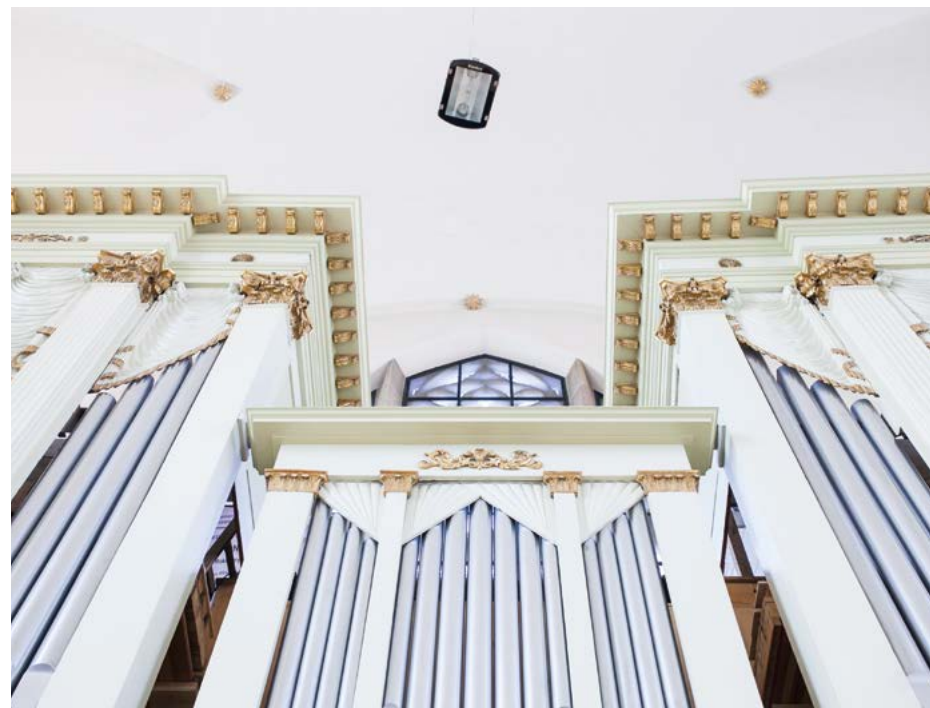
**Chorální předehra „Straf' mich nicht
in deinem Zorn“ op. 67 č. 37**

**Chorale Prelude on “Straf mich nicht
in deinem Zorn”, Op. 67 No. 37**

**Chorální fantazie „Straf' mich nicht
in deinem Zorn“ op. 40 č. 2**

**Chorale Fantasia on “Straf mich nicht
in deinem Zorn”, Op. 40 No. 2**

Jan Šprta varhany / organ

Varhany v katedrále sv. Petra a Pavla © Jakub Holas

Julius Reubke (1834–1858) byl německý hudební skladatel, klavírista a varhaník. Jeho dílo není rozsáhlé, přesto se jeho slavná **Sonáta c moll na 94. žalm** řadí mezi nejvýznamnější kompozice romantického varhanního repertoáru. Dílo vzniklo ve Výmaru v dubnu 1857, v období autorových studií u hudebního velikána té doby Ference Liszta, kterým je do značné míry ovlivněno. Jedná se o symfonickou báseň adaptovanou pro varhany, jejímž programem je devět vybraných veršů z 94. žalmu (Bože, zastávce mého práva, Hospodine).

I když je sonáta monotematická a sepsaná pouze do jedné ucelené věty, dají se z ní zřetelně vyrozumět čtyři části, které odpovídají i čtyřem skupinám vybraných žalmových veršů. Z hlediska základních afektů lze toto rozčlenění popsat takto: úvodní ponurá fantazie znázorňuje nářek, bouřlivé allegro con fuoco vztek, v další, klidné části jsou hudebně vyznačeny důvěra, starost a útěcha. Závěrečná energická fuga, zhudebnňující „konečné zúčtování“, působí vskutku apokalypticky. Žádný monumentální „vítězný“ závěr, jak jej známe u Liszta a dalších romantiků, se

nekoná. Napětí roste až do závěrečného akordu. Je to snad předtucha autorovy blížící se smrti v tak mladém věku?

Jméno **Johann Sebastian Bach** (1685–1750) je oproti tomu natolik známé, že není třeba jej představovat. Bachova hudba je, byla a bude nekonečnou studnicí inspirace pro mnoho generací. Podobně tomu bylo i u německého pozdního romantika **Maxe Regera** (1873–1916), který byl Bachem a jeho dokonalou polyfonií fascinován natolik, že některá jeho díla transkriboval či jinak přepracovával. Klavírní kompozice přepisoval pro varhany (v případě Bachových dvojhlasých invencí Reger přidal třetí hlas), varhanní skladby adaptoval pro čtyřruční klavír. **Preludium a fuga cis moll BWV 849** v Regerově adaptaci pro romantické varhany jistě i dnes překvapí svou výrazovou stránkou a dynamickou gradací.

On sám byl významný německý hudební skladatel, varhaník, klavírista, dirigent a pedagog. Již v útlém mládí údajně prohlásil, že mezi harmonií a kontrapunktem neexistuje „vůbec žádný podstatný rozdíl“. Reger komponoval díla pro varhany, klavír, housle, symfonický orchestr, komorní a vokální hudbu. Ve své době patřil v Německu spolu s Richardem Straussem k nejhranějším autorům. Dnes je prováděna především jeho varhanní tvorba. Regerova osobitá hudební řeč je přísná barokní polyfonie zahuštěná barvitou novoromantickou harmonií, plná dramatickosti, náhlých dynamických a agogických zvrátů, dlouhých meditativních pasáží i rozsáhlých gradací.

”

Mé varhanní skladby jsou obtížné; vyžadují suverénního a duchaplného hráče. Často je mi podsouváno, že je záměrně píšu tak obtížné. Na toto obvinění mohu říci pouze to, že tam není jediná zbytečná nota.

“

Max Reger

Straf' mich nicht in deinem Zorn (Nestrestej mě ve svém hněvu) je německá duchovní píseň, jejíž text je parafrází 6. žalmu (Nekárej mě, Hospodine, ve svém hněvu). Melodii této u nás neznámé písně posluchači nejprve představí Regerova **Chorální předehra č. 37** z opusu 67, který tuto píseň zpracovává v duchu Bachovy „Orgelbüchlein“.

Na předejmu naváže velká a monumentální **Chorální fantazie „Straf' mich nicht in deinem Zorn“** op. 40 č. 2, jež byla zkomponována společně s fantazií na chorál *Wie schön leucht' uns der Morgenstern* pod stejným opusovým číslem ve Weidenau během září 1899. Premiéra této skladby zazněla v brněnském „Německém domě“ 24. května 1900 v podání varhaníka Otto Burkerta. Reger se k tomuto dílu vyjádřil ve svém dopisu takto:

”

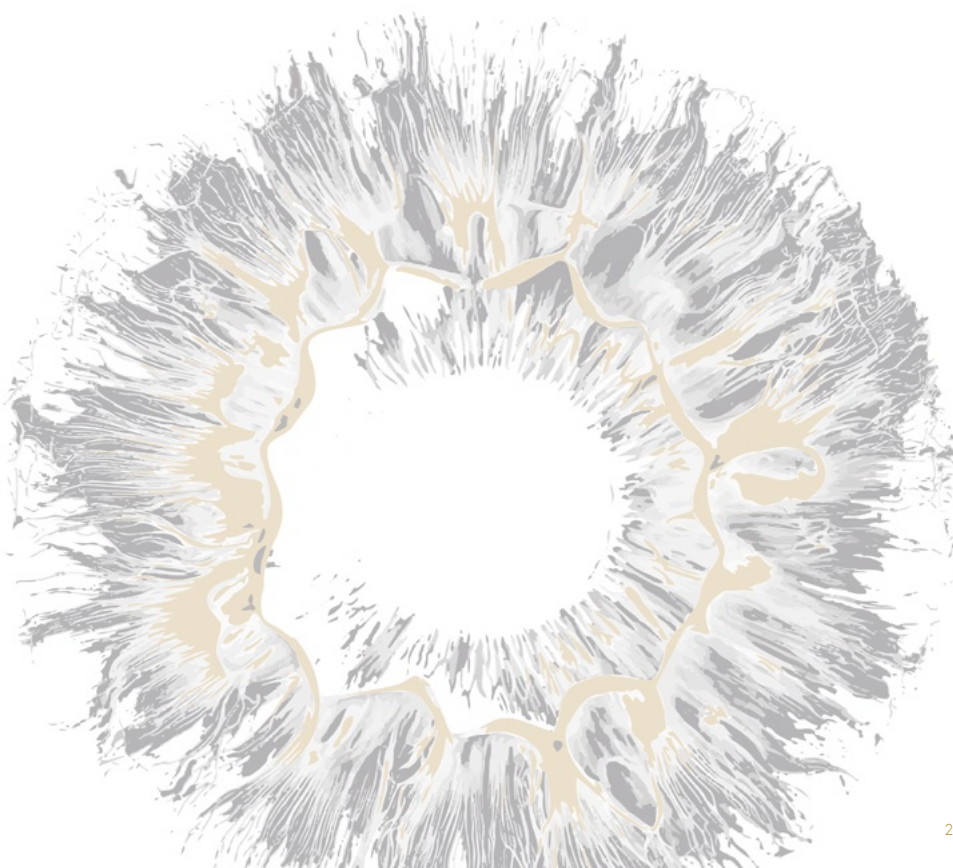
Je to neskutečně těžký kus hudby! Vzhledem k mému sklonu k mysticismu to ani nemohlo dopadnout jinak!

“

Začátek fantazie je velmi ponurý, plný strachu a extrémních dynamických zvrátů, poté opatrně v pianissimu zazní první sloka chorálu. Reger zhudebnil celkem šest slok písně, jejíž text slouží jako „předloha programní hudby“. Jednotlivé sloky však nemají konzistentní doprovodný motiv, spíše se nálada mění i v rámci jednotlivých částí sloky v závislosti na významu textu. Chromaticky sestupný úvodní motiv působí jako

spojovací článek a vyjadřuje tísnivou základní náladu chorálu jako jakýsi leitmotiv. Poslední sloka, parafrázující doxologii (Sláva Otci, Synu i Duchu svatému), proměňuje depresivní náladu ve vítězství a startuje mohutnou gradaci, která vrcholí opakováním posledního verše písně: „Že Tys mě vyslyšel!“

Ondřej Můčka a Jan Šprta

Jan Šprta

Jan Šprta (*1989) studoval hru na varhany v Brně (Petr Kolař), ve Vídni (Pier Damiano Peretti), v Basileji (Martin Sander) a v Paříži (Christophe Mantoux). Absolvoval mistrovské kurzy u dalších významných varhaníků (J. Guillou, G. Bo-vet, M. Bouvard, O. Latry, B. van Oosten, W. Zehrer, T. Lindner, M. Radulescu aj.). Úspěšně se zúčastnil několika mezinárodních soutěží, v nichž získal ocenění (Opa-va 2006 – 2. cena, Brixen 2012 – finalista,

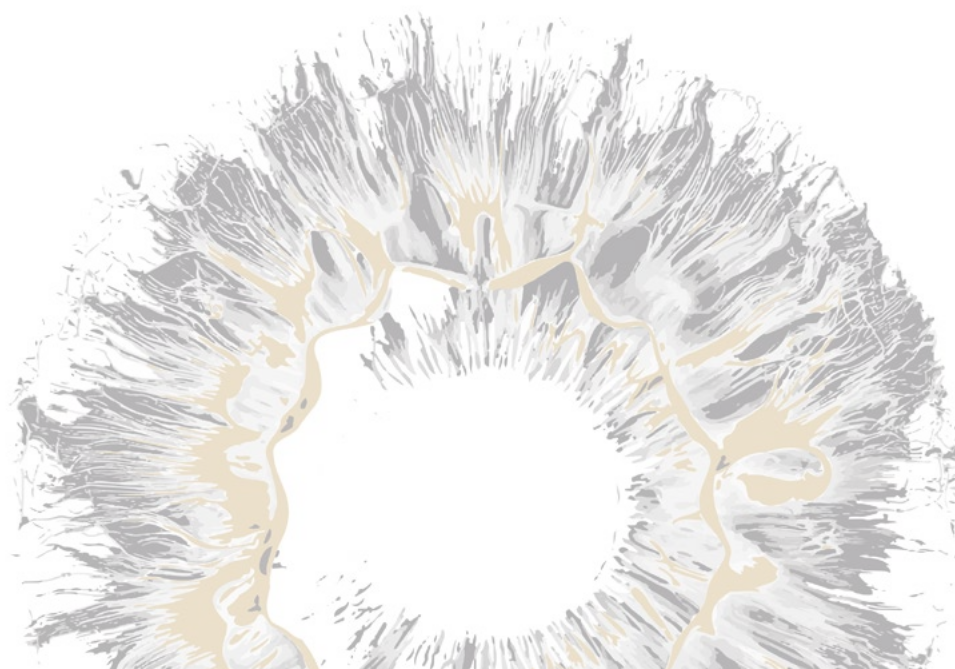
Vilnius 2019 – 2. cena). Nahrál CD na no-vých varhanách v Netině a v Želivi. Jeho repertoár tvoří skladby různých stylových epoch od staré hudby až po současnost. V současné době působí jako varhaník a sbormistr ve Švýcarsku. Sólově vystou-pil v řadě evropských zemí a v Rusku. Na Velikonočním festivalu duchovní hudby se představil již v letech 2017 a 2022.

Summary

Jan Šprta's organ recital at the Cathedral of Saints Peter and Paul features three late Romantic works that take psalms as their theme. The concert begins with one of the most important organ pieces of its era – **Julius Reubke's** (1834–1858) *Sonata on the 94th Psalm in C minor* – a sym-phononic poem adapted for the instrument, with an extra-musical programme consi-sting of nine verses of Psalm 94 (O Lord God, to whom vengeance belongeth). Next, *Prelude and Fugue in C sharp mi-nor* from the *Well-Tempered Clavier* by **Johann Sebastian Bach** (1685–1750), arranged by the German Late Romantic composer **Max Reger** (1873–1916), serves

as a bridge between two weighty works: Reubke's *Sonata* and the concert finale, the German hymn "Straf mich nicht in deinem Zorn" (Do not punish me in your anger), paraphrased from Psalm 6. The melody of this hymn, little known in this country, will be presented first as part of Reger's *Chorale Prelude*, Op. 67 No. 37, followed by the great and monumental *Chorale Fantasia on "Straf mich nicht in deinem Zorn"*, Op. 40 No. 2, which was composed together with another fantasy on the chorale "Wie schön leucht' uns der Morgenstern" in Weiden in September 1899 and given the same opus number.

Ondřej Múčka and Jan Šprta,
translated by Štěpán Kaňa

Varhany v katedrále sv. Petra a Pavla © Jakub Holas

19:00

kostel blahoslavené Marie Restituty,
Nezvalova

7:00pm

Church of beatified Marie Restituta,
Nezvalova

ÚTOČIŠTĚ

Kančeli: Exil

REFUGE

Kancheli: Exil

GIJA KANČELI

Exil pro soprán a ansámbly,
česká premiéra /
for soprano and ensemble,
Czech premiere

1. Psalm 23 (Žalm 23)
2. Einmal, da hörte ich ihn
(Jedenkrát jsem ho slyšel)
3. Zähle die Mandeln (Počítej mandle)
4. Psalm (Žalm)
5. Exil

Jana Vondrá soprán / soprano**Ensemble Opera Diversa**

dirigentka / conductor

Gabriela Tardonová

Gija Kančeli © Georgian National Library

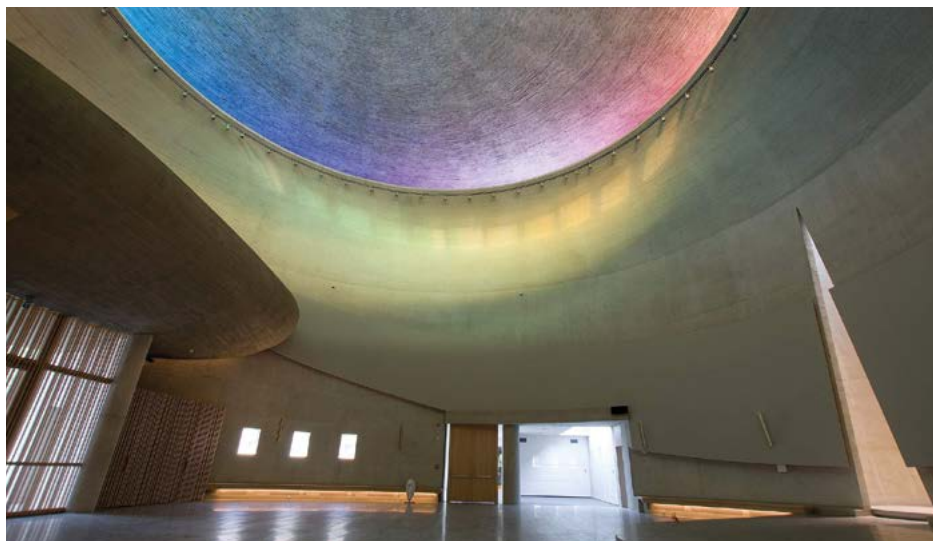
Exteriér kostela blahoslavené Marie Restituty © Karel Pažourek

Motiv stálosti a radosti, jenž prostupuje letošní festivalový ročník, není pouhým heslem, ale výzvou k hlubšímu zamyšlení nad tím, co znamená vytrvat v naději i v časech nejistoty. Právě do tohoto kontextu vstupuje dílo gruzínského skladatele **Giji Kančeliho** (1935–2019). Neobrací se k radosti banálně a povrchně, hledá ji skrze ticho, vykořenění a existenciální zastavení. Autorova hudba zve k usebranosti a trpělivosti, k ochotě setrvat v prostoru, kde odpovědi nejsou samozřejmé, ale kde se mohou postupně vynořovat.

Téměř hodinová kompozice **Exil** patří ke Kančeliho dílům, která se brání jednoznačnému zařazení i rychlé spotřebě. Je to hudba ticha, čekání a soustředěného naslouchání – hudba, která se nevnučuje, ale která o to naléhavěji oslovuje. V kontextu festivalového programu má

Exil zvláštní význam. Na první pohled se může zdát, že téma exilu, vykořenění a existenciální samoty stojí v protikladu k radosti. Skladatelova hudba však ukazuje, že právě skrze vytrvalost, usebrání a ticho se lze – slovy dramaturga festivalu – „prozpívat ke světlu“.

Ani druhý motiv – stálost – není v Kančeliho pojetí triumfálním gestem ani zřejmým vyústěním. Naslouchání, setrvávání u jednoho tónu či jednoduché melodie, která se pomalu, téměř nezatelně proměňuje. Taková je stálost skladatelova hudebního jazyka, jenž se vyznačuje dlouhými zpěvnými liniemi, statickými harmoniemi a extrémní dynamickou zdrženlivostí. Právě tato zdrženlivost však otevírá prostor pro hlubší zkušenost: radost zde není okamžitá, ale rodí se z trpělivosti a z ochoty vydržet v tichu.

Interiér kostela blahoslavené Marie Restituty © Karel Pažourek

Exil byl zkomponován v roce 1994 a představuje v Kančeliho tvorbě výjimečné dílo. Jde o jeho jediný vokální cyklus a zároveň o první zhudebnění textů v německém jazyce. Skladba spojuje biblické žalmy s poezií dvacátého století: básněmi Paula Celana doplněnými závěrečným textem Hanse Sahla, který dal celému cyklu název. Právě spojení biblické tradice s existenciální moderní poezií vytváří napětí, jež je pro *Exil* klíčové. Nejde přitom o návaznost na liturgii v tradičním smyslu, ale o jakousi hudební meditaci nad prázdným prostorem. Přestože jeho hudba nese duchovní rozměr gruzínského pravoslavného tradice, její apel je univerzální. Melancholie, ztišení a kontemplace zde nejsou cílem samy o sobě, ale prostředkem k překročení každodennosti. V tomto smyslu se *Exil* dotýká i festivalo-

vého tématu radosti: ne jako emocionálního vrcholu, ale jako tiché, hluboké jistoty, která přetrvává navzdory nejistotám. Ticho zde není absencí, nýbrž plnoprávnou součástí hudebního dění.

V tomto smyslu se skladby přirozeně pojí s podstatou žalmů, které dokážou obsáhnout jak nejhlubší sklíčenost, tak i naději. Ostatně zhudebněný Žalm 23, začínající slovy „Hospodin je můj pastýř“, nevyjadřuje triumfální víru, ale tiché a intimní ujištění, že i uprostřed temnoty a nejistoty člověk není opuštěn. Obraz cesty, klidu a ochrany zde není slibem bezbolestného bytí, nýbrž vytrvalé důvěry. Právě tato zdrženlivá naděje, nesená spíše tichem než slovy, hluboce souzní s Kančeliho hudebním jazykem.

Téma exilu má u skladatele samozřejmě i širší osobní rozměr. Rodák z gru-

zínského Tbilisi prožil velkou část života v Sovětském svazu a po jeho rozpadu odešel do západní Evropy, nejprve do Berlína a poté do Antverp. Přestože sám odmítal chápat své přesuny jako osobní exil v politickém smyslu, zkušenost vykořenění, ztráty domova a hledání nového ukotvení prostupuje jeho hudbou. *Exil* proto není pouze geografickým pojmem, ale stavem mysli – stavem mezi minulostí a budoucností, mezi tichem a zvukem.

Kompozice tak může být chápána i jako zrcadlo současného světa, v němž se stále častěji ocitáme v situacích nejistoty, přechodu a vnitřního vyhnanství. Hudba, která se neobrací k efektu ani k okamžitému uspokojení, zde nabízí alternativní způsob bytí: pomalý, soustředěný a otevřený. V tomto smyslu nepůsobí jako uzavřený umělecký artefakt, ale jako proces, do něhož je posluchač aktivně vtahován.

Z hlediska posluchačského má speciální význam i skutečnost, že Kančeliho hudba v Brně nezní náhodně ani ojediněle. V posledních letech zde zazněla řada jeho skladeb, které potvrzují, že jeho hudební jazyk nachází v Brně pozorné interprety i publikum. Připomeňme uvedení skladby *Amao omi* na festivalu Moravský podzim v roce 2019, filharmonické provedení kantátně-koncertního díla *Andělé smutku* v roce 2022 či nedávné nastudování intimních *Night Prayers* souborem Ensemble Opera Diversa, který se interpretačně podílí i na dnešním koncertě. Postupně uvádění jeho děl vytváří jistou kontinuitu, jež umožňuje vnímat *Exil* nikoli izolovaně, ale v širším kontextu skladatelova duchovního myšlení. Navíc: moderní sakrální stavba kostela blahoslavené Marie

Restituty umožňuje vyniknout základním kvalitám Kančeliho hudby. Proto může dílo působit jako zvláštní liturgie bez obřadu – hudební setkání, v němž posluchač není veden pevnou strukturou, ale je zván k osobnímu prožitku.

Exil je hudbou stálosti v čase proměn, hudbou, která neuhýbá před temnotou, ale zároveň v ní vytrvale hledá světlo. Není bodem vyústění ani triumfální odpovědi, ale spíše tichým mezníkem, který umožňuje znovu nasměrovat pozornost k podstatě: k naslouchání, k vytrvalosti a k radosti, jež se rodí z hloubky. Takto chápaný exil nepředstavuje únik, ale návrat – návrat k základní lidské schopnosti být přítomen, vnímat a setrvat. V blízkosti Velikonočního tridua se dnešek stává nejen koncertním programem, ale i výzvou k usebranému naslouchání. A právě v tom spočívá jeho síla.

Jiří Čevela

Jana Vondru © Žaneta Havelková

Jana Vondru je zpěvačkou, která se pohybuje na pomezí hudebních žánrů a především na poli soudobé hudby. Koncertně i scénicky spolupracuje s Ensemble Opera Diversa. Je členkou uskupení Dust in the Groove, propojujícího soudobou hudbu, jazz a improvizaci, a členkou tria CONTRIOlogy. Spolupracuje s multiinstrumentalistou Tomášem Vtípílem, se kterým mimo živé projekty nahrála vokální party do divadelních a rozhlasových her. Stojí za vznikem a uvedením projektu Mikrooper, který zasazuje operu do veřejného prostoru. Ve své sólové koncertní činnosti se nejvíce zajímá o písně 20. a 21. století.

Absolvovala JAMU v Brně a VŠMU v Bratislavě. Spolupracovala s Filharmonií Brno a BCO – Brno Contemporary Orchestra. V roce 2023 uvedla v rámci Moravského podzimu monooperu *La voix humaine* (Lidský hlas) Francise Poulence pro zpěvačku a telefonní sluchátko v úpravě pro ansámbl bicích nástrojů. Dále vystoupila na festivalech jako Expozice nové hudby, NODO, Ostravské dny, Velikonoční festival duchovní hudby, festival elektronické a experimentální hudby Faun či JazzFest-Brno.

Více na www.janavondru.com

Ensemble Opera Diversa

Ensemble Opera Diversa je brněnský soubor profesionálních hudebníků a zpěváků založený roku 1999, který se zaměřuje na objevné hudební a divadelní programy. Jádrem činnosti je hudební a hudebně-dramatická tvorba zakládajících členů souboru Ondřeje Kyase a Pavla Drábka. Soubor uskutečňuje kolem třiceti vystoupení a představení ročně. Uvedl již sedm původních celovečerních oper, dvě desítky minioper, množství premiér orchestrálních skladeb vzniklých na objednávku a skladby klasického repertoáru. Komorní orchestr Ensemble Opera Diversa vznikl v roce 2005.

Kmenovou dirigentkou orchestru je **Gabriela Tardonová**. Vystudovala sbormistrovství na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity a dirigování na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. V roce 2002 se stala vítězkou dirigentských kurzů v Ostravě pod vedením Zsolta Nagye. Zaměřuje se především na uvádění soudobé operní tvorby (*Žirafí opera* Markéty Dvořákové, *MrTvá* Markéty Dvořákové a Ivo Medka, opery Josefa Berga). Spolu s Tomášem Krejčím je dirigentkou orchestru Mladí brněnští symfonikové. Více na www.operadiversa.cz

Summary

The motif of constancy and joy that permeates this year's Easter Festival of Sacred Music is no mere slogan, but an invitation to a deeper contemplation of what it means to persevere in hope in uncertain times. Into this frame steps the Georgian composer **Giya Kancheli**, whose music approaches joy not as a result of some banal or superficial activity but through silence, deracination and coming to an existential standstill. He beckons us to introspection and patience, to show willing to remain in a space where answers do not come as a matter of course but rather emerge slowly and inconspicuously.

Lasting nearly an hour, *Exil* is a work defying unambiguous classification or quick consumption. This is music of expectation that demands concentrated listening; it does not impose but calls us all the more urgently. *Exil* has a special place in this year's festival: the theme of exile, rootlessness and existential solitude is not presented as the opposite of joy, but rather as a path towards it. The composer's music shows that it is through perseverance, contemplation and silence that we can "sing our way to light".

Composed in 1994, *Exil* is Kancheli's only vocal cycle and his first setting of a German text. It brings together biblical psalms, Paul Celan's poetry and Hans Sahl's lyrics in the finale. This tension between biblical tradition and modern existential poetry defines the work. It is not a liturgy in the traditional sense but a musical contemplation of an empty space, in which silence is not absence

but a fully-fledged component of what unfolds in the music.

Psalms 23, "The Lord is my shepherd", plays a special role here, expressing not a triumphal belief but a quiet and intimate reassurance that even in darkness and uncertainty we are not abandoned. Nor is the motif of constancy a triumphal gesture in Kancheli's treatment. It consists of listening, persisting with the one tone or a simple melody that is only minutely altered. Long singing lines, static harmonies and extremely restrained dynamics establish a space in which joy is not instantly granted but achieved through patience and the willingness to sustain ourselves in silence.

The theme of exile has a broader cultural dimension: the composer's life spent in Georgia and Western Europe is transformed in the music into a universal state of mind: a space between past and future, between silence and sound. *Exil* is not an escape but a return to listening, perseverance and joy that are born from the depths. Performed close to the Easter Triduum, this music goes beyond the concert programme to invite us to live a contemplative existence.

Jiří Čevela, translated by Štěpán Kaňa

GIJA KANČELI Exil

1. Žalm 23

Hospodin je můj pastýř,
nic nepostrádám,
dává mi prodlévat na svěžích pastvinách,
vodí mě k vodám,
kde si mohu odpočinout.
Občerstvuje mou duši,
vede mě po správných cestách
pro svoje jméno.
I kdybych šel temnotou rokle,
nezaleknu se zla,
vždyť ty jsi se mnou. Tvůj kyj a tvá hůl,
ty jsou má útěcha.
Prostíráš pro mě stůl před zraky mých
nepřátel, hlavu mi mažeš olejem,
má číše přetéká.
Hospodin je můj pastýř.
Šťěstí a přízeň mě provázejí
po všechny dny mého života,
přebývat smím v Hospodinově domě
na dlouhé, předlouhé časy.

Pohané zapadli do jámy,
kterou vykopali (můj Pastýř).
Slyš, Hospodine, můj hlas!
(opakuje se latinsky a německy)

*Žalmy 9, 23 a 130, Bible, Český liturgický
překlad (upraveno dle specifik originálu)*

2. Jedenkrát jsem ho slyšel

Jedenkrát
jsem ho slyšel,
omýval svět,
neviděn, celou noc,
skutečně.

Jedna a nekonečno,
napospas, já-
sajíce.
Jas byl. Spása.

*Paul Celan, překlad Ludvík Kundera**

3. Počítej mandle

Počítej mandle,
počítej, co bylo hořké
a co ti nedalo usnout,
připočti mě:

Hledal jsem tvoje oko, když jsi je pozvedl
a nikdo na tebe nehleděl,
napjal jsem onu tajemnou nit,
po níž rosa, tvá myšlenka,
klouzala do džbánů
chráněných slovem,
jež nenašlo cestu k srdci
nikoho.

Tam teprve zcela vstoupils do jména,
které je tvé,
jistým krokem kráčels k sobě,
kladívka svobodně tloukla ve zvonici
tvého mlčení,
slyšené prorazilo k tobě,
i mrtvé tě objalo,
a tak jste trojjetiní kráčeli večerem.

Zhořkni mě.
K mandlím mě připočti.

*Paul Celan, překlad Ludvík Kundera**

4. Žalm

Nikdo nás opět neuhněte z hlíny a jílu,
nikdo nepojedná o našem prachu.
Nikdo.

Buď pochválen, Nikdo.
Kvůli tobě chceme
Vzkvétat.
Tobě
vstříc.

Nic
jsme nebyli, Nic nejsme, Nic
zůstaneme, kvetouce:
Ničí, praničí
růže Nikoho.

Čnělka – jas duše,
tyčinky – pustota nebes,
korunka – rudá
od purpuru slova, které
jsme zpívali
o trnu, o trnu.

*Paul Celan, překlad Ludvík Kundera**

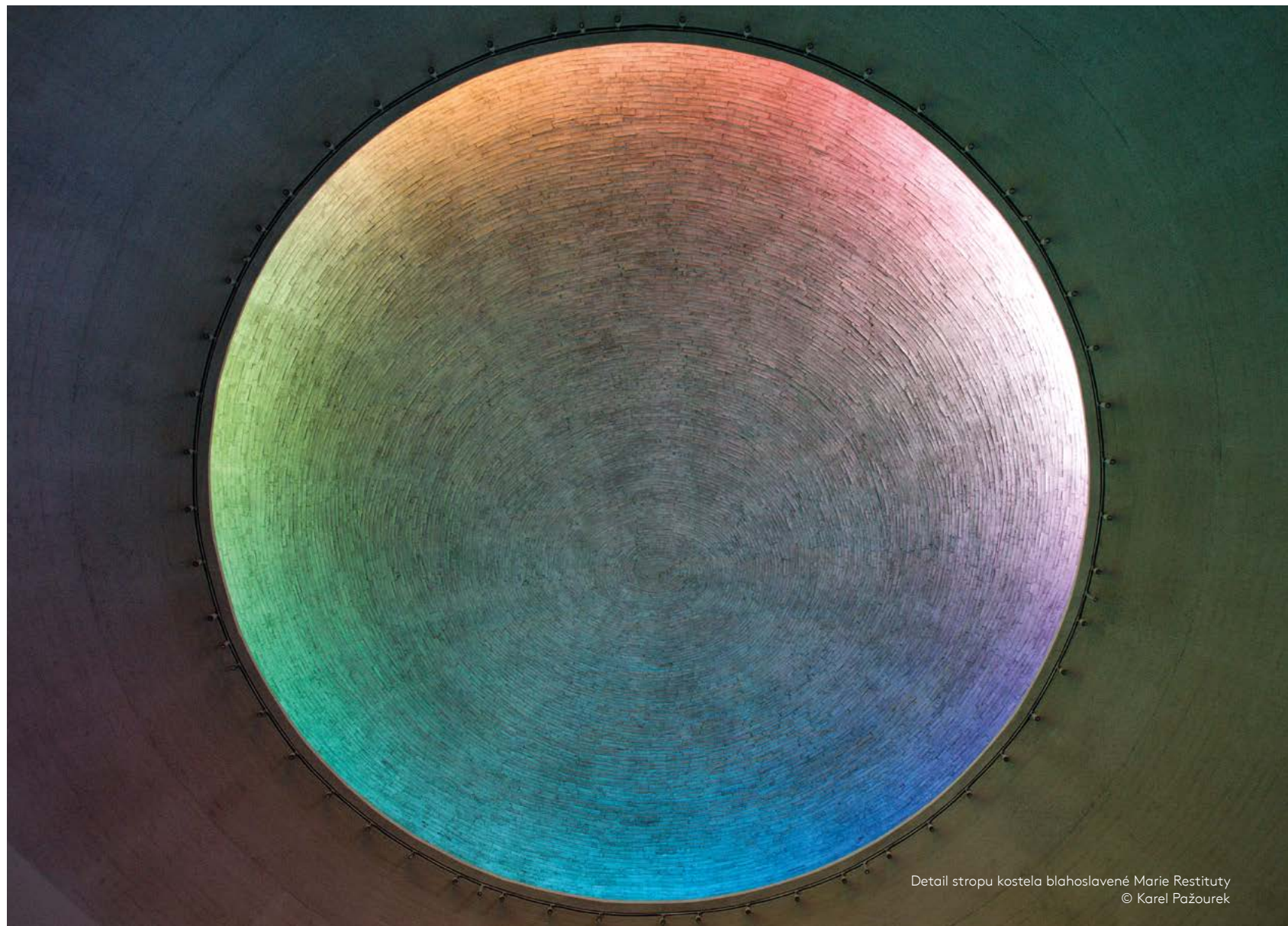
5. Exil

Prach vítr rozfouká, tak, už je po všem.
Není co říct.
V kabátě choulím se, poslední sbohem.
A pak už nic.

Jen kladka skřípá. Navěky je pohřben.
Je pozdní hodina a je už po všem.
Už nic.

Hans Sahl, překlad Iva Kratochvílová

* © Paul Celan / Sněžný part, Odeon,
1986, s. 31, 90 a 136

Detail stropu kostela blahoslavené Marie Restituty
© Karel Pažourek

TENEBRAE DARK HOURS

Z HLUBIN

Pärt a Dvořák

DE PROFUNDIS

Pärt and Dvořák

1/4 středa Svatého týdne

OLA GJEILO

Ubi caritas pro mužský sbor

Ubi Caritas for male choir

ARVO PÄRT

Pari intervalo pro varhany

Pari Intervalo for organ

De profundis pro mužský sbor,

bicí nástroje a varhany

De Profundis for male choir, percussion
and organ

Annum per annum pro varhany

Annum per Annum for organ

ANTONÍN DVOŘÁK /arr. ANTONÍN TUČAPSKÝ

Biblické písně op. 99 v úpravě

pro mužský sbor a sólo (výběr)

Biblical Songs, Op. 99, arranged
for men's choir and solo (selection)

3. Hospodin jest můj pastýř

4. Při řekách babylonských

7. Bože, Bože! Píseň novou!

JOHANNES BRAHMS

Mein Jesu, der du mich op. 122 č. 1

FRANTIŠEK PICKA

Umučení Kristovo, osm sborů

pro mužské hlasy op. 32 (výběr)

The Passion of Christ, eight choral
songs for male voices, Op. 32 (selection)

1. Vjezd Kristův do Jerusalema

2. Kristus bičován

5. Ježíš potkává Marii

6. Smrt Kristova

7. Pohřeb Kristův

JOHANNES BRAHMS

Herzlich tut mich verlangen

op. 122 č. 10

Lukáš Kubenka varhany /organ

Petr Hladík bicí /percussion

Theodor Šimáček basbaryton /

bass-baritone

Pěvecké sdružení moravských učitelů

sbormistr /choirmaster **Jiří Šimáček**

VIA SANCTA: OBĚŤ

Starozákonní oratoria

VIA SANCTA: SACRIFICE

Old Testament Oratorios

2/4 Zelený čtvrtek

TOMÁŠ KREJČÍ

Abraham, oratorium pro dva soprány,

alt, tenor, bas, housle a varhany, světová
premiéra

Abraham, oratorio for two sopranos,
alto, tenor, bass, violin and organ, *world*
premiere

1. Prolog – Hospodin povolává Abrama

2. Smlouva s Abramem a změna jména

3. Abrahamovi hosté, příslib a narození
syna

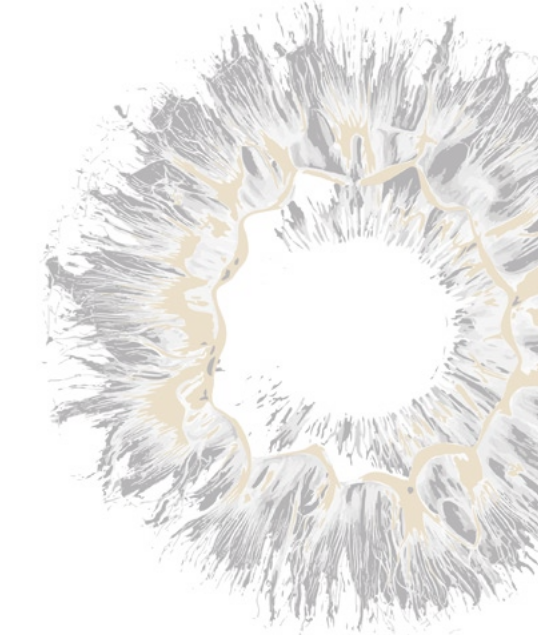
4. Obětování jediného syna

LUKÁŠ HURNÍK

Israel in Aegypto pharaonis, oratorium

pro vokální sextet, varhanní pozitiv, kla-
rinet, smyčcové trio a perkuse, světová
premiéra

Israel in Aegypto Pharaonis, oratorio
for vocal sextet, positive organ, clarinet,
string trio and percussion, *world premiere*

Kristýna Fílová soprán I /soprano I

Zuzana Badárová soprán II /soprano II

Anna Moriová alt /alto

Ondřej Holub tenor I

Ondřej Múčka tenor II

Jiří Miroslav Procházka bas /bass

Ensemble Nova cantio

Míchal Zajaček videoprojekce /video
projection

Projekt finančně podpořil OSA, z. s.

NÁŘKY

Španělské renesanční tenebrae

LAMENTATIONS

Renaissance Tenebrae from Spain

3/4 Velký pátek

PAOLO QUAGLIATI

Toccata dell'ottavo tono per organo

CRISTÓBAL DE MORALES

Lamentatio (Et factum est)

ADRIAN WILLAERT

Ricercar 10

CRISTÓBAL DE MORALES

Lamentatio (Zain)

GIOVANNI DE MACQUE

Seconde Stragavanze

CRISTÓBAL DE MORALES

Lamentatio (Nun)

PAOLO QUAGLIATI

Recercar 19

CRISTÓBAL DE MORALES

Lamentatio (Phe)

MIGUEL DE FUENLLANA

Fantasía

CRISTÓBAL DE MORALES

Lamentatio (Coph)

Ramillete de Tonos

Indré Kučinskaitė cornetto

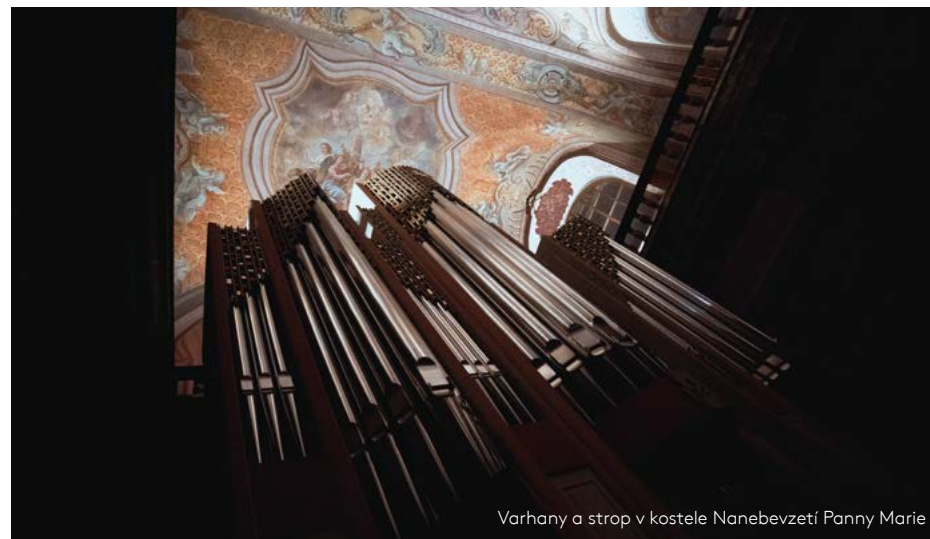
Filip Hrubý varhany / organ

BJ Hernandez sackbut

Marcel Jorquera Vinyals,

Loïc Paulin, Martin Kautzsch zpěv /
voice

Kateřina Maňáková vihuela de
mano, teorba, umělecká vedoucí /
vihuela de mano, theorbo, artistic
director

Varhany a strop v kostele Nanebevzetí Panny Marie

Z HLUBIN

Pärt a Dvořák

1/4 středa Svatého týdne

Mužské pěvecké sbory dnes představují poměrně velkou vzácnost, zejména v porovnání se sbory smíšenými. Alespoň ve střední Evropě byla dobou jejich rozkvětu druhá polovina 19. a počátek 20. století, což dobře zrcadlí pro ně vzniklý repertoár. Velkou převahu v něm mají skladby světské, taková díla ostatně psal i augustiniánský řeholník a pozdější ředitel kůru na Starém Brně a katedrály v Olomouci Pavel Křížkovský. Leoš Janáček napsal pro mužský sbor bez doprovodu jedinou skladbu na latinský liturgický text, podstatně více pak skladeb světských, přičemž je dobře známá klíčová úloha Pěveckého sdružení moravských učitelů (založeno 1903) jako adresáta

a interpreta nejnáročnějších Janáčkových sborů. Možnosti repertoáru vhodného pro Svatý týden jsou tedy v případě mužského sboru překvapivě omezené. Navzdory tomu je program prvního vystoupení Pěveckého sdružení moravských učitelů na Velikonočním festivalu duchovní hudby velmi pestrý.

K dnes velmi oblíbeným tvůrcům sborového repertoáru patří norský, ve Spojených státech amerických působící skladatel **Ola Gjeilo** (*1978). Text hymnu **Ubi caritas** je tradičně spojen s obřady Zeleňého čtvrtka. Gjeilovo stručné zhudebnění první části liturgického textu připomíná ve více ohledech hudbu Maurice Duruflého, který ale vychází z chorální melodiky. Ostatně Gjeilo text zhudebnil původně pro smíšený sbor a takto se také skladba proslavila.

Rovněž v rozsáhlém sborovém díle **Arvo Pärta** (*1935) představuje jeho zhudebnění 130. žalmu výjimku právě určením pro mužský sbor. Klidná, rovnoměrná recitace se ve shodě s textem žalmu vynořuje na začátku v samostatné lince basu přímo z hlubin, teprve postupně se přidávají další hlasy až k závěrečnému čtyřhlasu. Pravidelnou pulsaci umocňují bicí nástroje a varhany. Ani pro sólové varhany nepsal Arvo Pärt častěji, naopak, obě jeho klíčové kompozice – tedy *Pari intervalo* a *Annum per annum* – jsou obsaženy v dnešním programu.

Pěvecké sdružení moravských učitelů si často připomíná své významné sbormistry prostřednictvím repertoáru, obvykle nejružnějších úprav. V letech 1964–1973 byl sbormistrem skladatel **Antonín Tučapský** (1928–2014), který upravil šest z Dvořákových *Biblických písní* op. 99. Doprovod barytonového sóla je zde místo původního klavíru rozepsán do místy až šestihlasého mužského sboru, který svým charakterem může v chrámové akustice připomínat zvuk varhan.

Posun programu do epochy hudebního romantismu rámuje dvě intimní chorální přehledy **Johannesa Brahmsa**.

Poslední sborovou kompozicí programu je výběr z cyklu *Umučení Kristovo* (1900) dnes již spíše pozapomenutého skladatele **Františka Picky** (1873–1918). Ten se jako absolvent varhanické školy v Praze a ředitel několika pražských kůrů věnoval do velké míry právě hudbě chrámové. Pickův cyklus je kompozičně úsporný, velmi stručný. Autor v něm postupuje od triumfálního Kristova vjezdu do Jeruzaléma s užitím typického zvolání *Hosanna synu Davidovu* až k smutečnému pohřebnímu zpěvu, jako poslední osmou část Picka zhudebnil velikonoční chvalozpěv, který v našem programu vzhledem k charakteru Svatého týdne nezazní. Texty v češtině jsou dovednými parafrázemi latinských liturgických zpěvů, převážně přímo z temných hodin, včetně nejznámějšího responsoria *Hle, jak umírá spravedlivý* (Ecce quomodo moritur justus); ve scéně setkání Krista s Marií pak Picka zhudebňuje pasáž ze sekvence *Stabat Mater*.

Vladimír Mañas

Lukáš Kubenka

Lukáš Kubenka vystudoval Janáčkovu akademii múzických umění v Brně, obor duchovní hudba (varhany, varhanní improvizace, dirigování, gregoriánský chorál). Od roku 1999 vyučuje na Církevní konzervatoři Opava. V roce 2000 založil gregoriánskou scholu Bonifantes Opavienses, která účinkuje především při studentských bohoslužbách v kapli sv. Kříže v Opavě, a od téhož roku je hlavním varhaníkem v katedrále Božského Spasitele v Ostravě. Koncertuje doma i v zahraničí, intenzivně se zajímá o stylovou interpretaci gregoriánského chorálu a hudby renesance a baroka. Pravidelně vede kurzy gregoriánského chorálu.

Petr Hladík

Petr Hladík je hráčem orchestru Filharmonie Brno. Je zakládajícím členem souboru nové hudby Brno Contemporary Orchestra. Pravidelně účinkuje v inscenacích Národního divadla Brno. Spolupracuje s mnoha dalšími hudebními soubory a hudebními skupinami různých žánrů při živých vystoupeních nebo při tvorbě studiových nahrávek.

Theodor Šimáček © Richard Nowak

Jiří Šimáček

Theodor Šimáček (*2006) je díky svému mimořádnému vokálnímu i divadelnímu talentu považován za jednu z největších nadějí české opery nejmladší generace. Je studentem Hudební a taneční fakulty Akademie múzických umění v Praze v pěvecké třídě barytonisty Martina Bárty. V letech 2021–2025 studoval zpěv na Janáčkově konzervatoři v Ostravě pod vedením Petra Němce. Získal titul absolutního vítěze v oboru zpěv na Mezinárodní interpretační soutěži Pro Bohemia Ostrava (2023) a na soutěži Hlas Česka (2023). Na mezinárodní pěvecké soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech v roce 2024 obdržel 1. cenu v kategorii Operní naděje společně se zvláštní cenou poroty za přednes Dvořákovy písně.

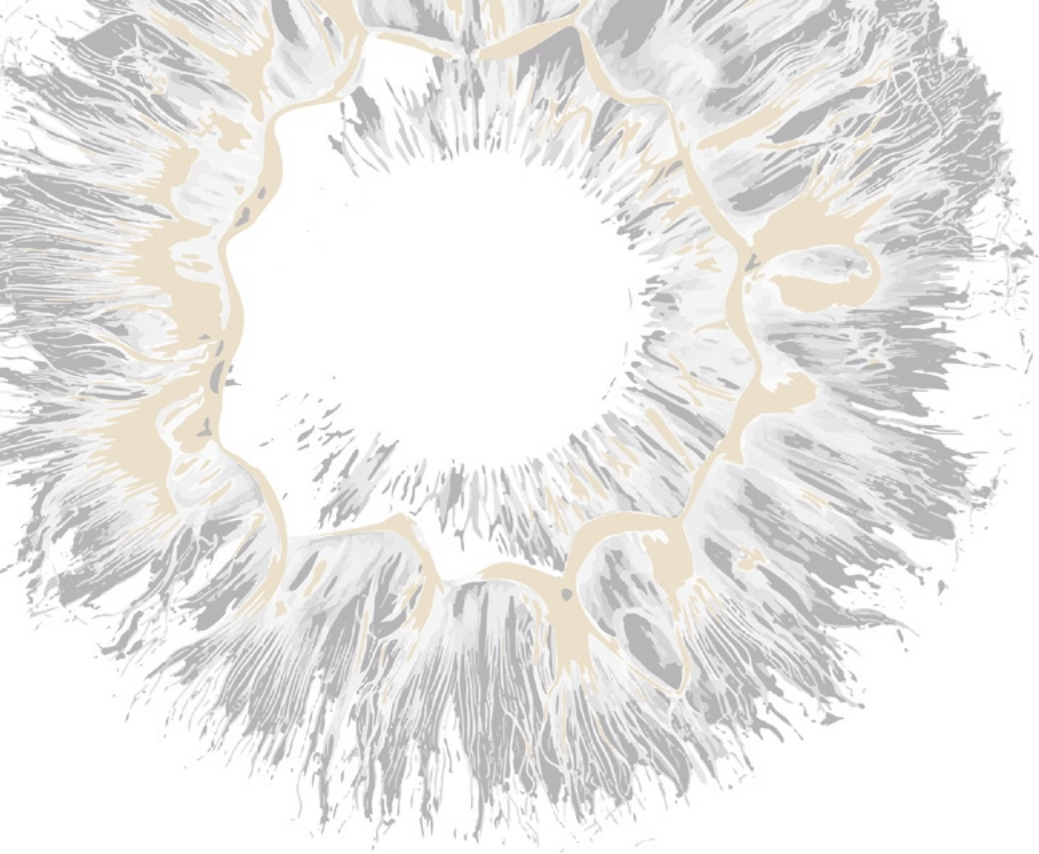
Jiří Šimáček studoval hru na lesní roh na Janáčkově konzervatoři v Ostravě a poté sbormistrovství a hudební výchovu na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity. Sbormistrovskou praxi zahájil v Mužském pěveckém sboru Vítkovice a ve Vysoké školském pěveckém sboru. Už během studií získal zlaté pásmo na sbormistrovské soutěži pedagogických fakult v Praze (2002). Od roku 2001 vyučuje hru na dechové a klávesové nástroje na ZUŠ v Ostravě-Svinově a pracuje s dětským sborem Cantabo. V roce 2003 založil dívčí komorní sbor DAJŠ, s nímž získal řadu prestižních ocenění. Roku 2007 obdržel cenu Sbormistr junior, udělovanou Unií českých pěveckých sborů. V letech 2014–2018 vyučoval na Církevní konzervatoři Opava. Je uměleckým vedoucím Moravského komorního sboru.

Pěvecké sdružení moravských učitelů

Pěvecké sdružení moravských učitelů (PSMU) vzniklo roku 1903 v Kroměříži zásluhou pedagoga a skladatele Ferdinanda Vacha, který tím položil základy moderní sborové interpretace. Sdružení od počátků patřilo k předním českým mužským sborům a už od roku 1905 úspěšně vystupovalo i v zahraničí. Na Vachovu práci navázali sbormistři Jan Šoupal, Antonín Tučapský, Oldřich Halma a Lubomír Mátl, který sbor vedl čtyři desetiletí a dovedl jej k řadě významných ocenění. Roku 2015 převzal umělecké vedení jeho žák Jiří Najvar. Od roku 2019 je hlavním sbormistrem Jiří Šimáček, který do PSMU vstoupil již v roce 2004 a od roku 2015 působil jako

druhý sbormistr. Pod jeho vedením sbor obsadil zlatá pásma na festivalech v Petrohradu (2018) a Wernigerode (2023). V posledních letech se sbor účastnil prestižních hudebních festivalů jako Mezinárodní hudební festival Leoše Janáčka, Dvořákova Olomouc, Smetanova Litomyšl či Polička 555. Na koncertech uvádí světská i duchovní díla – od Smetany, Dvořáka, Křížkovského, Martinů či Foerster po evropské autory renesance až současnosti (da Palestrina, Biebel, Händel, Mendelssohn Bartholdy, Janczak, Gjeilo, Miškinis, Pärt, Orff). Stěžejní součástí repertoáru jsou díla Leoše Janáčka. Více na www.psmu.cz

VIA SANCTA: OBĚŤ
Starozákonní oratoria
2/4 Zelený čtvrtek

Na Zelený čtvrtek se uskuteční první část oratorního diptychu *Via sancta* (Svatá cesta), který vznikl na objednávku festivalu a volně navazuje na úspěšný projekt *Nova cantio – Tenebrae*, uvedený během 31. ročníku Velikonočního festivalu duchovní hudby. Během dvou večerů (2. a 7. dubna) budou uvedena čtyři oratoria na autorská libreta, vycházející z latinských textů stěžejních biblických příběhů. Ačkoliv se projekt uskuteční ve dvou termínech, ambiciózní dramaturgie je předložit jej posluchači jako jeden celek rozdělený do dvou duchovních zastavení, nikoli jako dva separátní koncerty, a vytvořit dramaturgický most mezi Starým a Novým zákonem. Zelený čtvrtek je věnován starozákonním příběhům a tématu oběti. Tomáš Krejčí

v oratoriu *Abraham* zpracovává text knihy Genesis a příběh praotce tří náboženství Abraháma, oratorium *Israel in Aegypto pharaonis* Lukáše Hurníka přenesl posluchače do knihy Exodus. Zařazení první části projektu právě do rámce temných hodin není náhodné – starozákonní příběhy, které tvoří její osu, patří k biblickým čtením při velikonoční viglii a připomínají kořeny víry, z nichž vyrůstá křesťanská tradice.

Tomáš Krejčí © Vít Kobza

Tomáš Krejčí vystudoval sólový zpěv na konzervatoři a JAMU v Brně a dirigování na HAMU v Praze. Jako pěvec se věnuje převážně oratornímu repertoáru a je vyhledávaným interpretem soudobé hudby. V roli dirigenta spolupracoval s Filharmonií Hradec Králové, Janáčkovou filharmonií Ostrava, Západočeským symfonickým orchestrem Mariánské Lázně, Komorní filharmonií Pardubice, Talichovým komorním orchestrem Praha a Ensemble Opera Diversa. Vyučuje na katedře dirigování JAMU a na brněnské konzervatoři. Je zakladatelem, uměleckým vedoucím a šéfdirigentem orchestru Mladí brněnští symfonikové a rovněž uměleckým vedoucím a dramaturgem Komorní opery JAMU. Působí jako regenschori při kostele sv. Máří Magdalény v Brně.

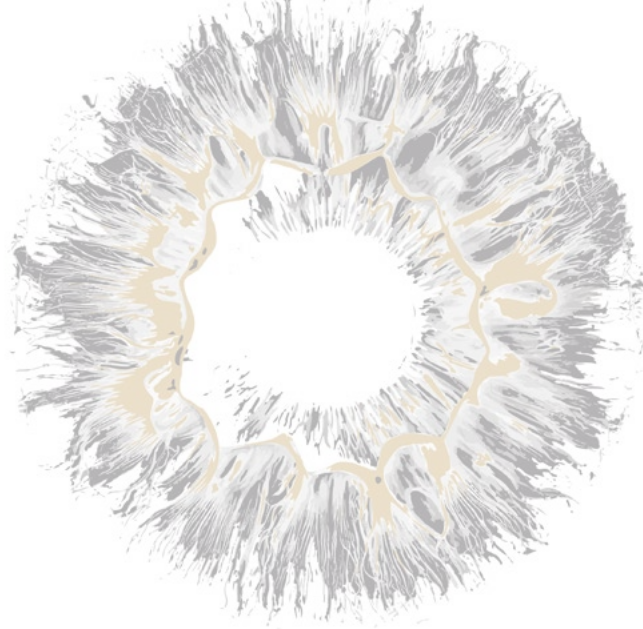
„**Abraham, praotec mnoha národů, je konfrontován s Bohem. Boží hlas plný tvořivé síly mění jeho život a zasahuje do něj a on naslouchá, pochybuje, zápasí a koná ve světle Božího příslibu. Stává se tak i praotcem víry pro budoucí generace, příkladem života v dialogu se Slovem, kterému nedokáže plně porozumět, ale důvěřuje v jeho dobrotu a lásku.**“

Tomáš Krejčí

Lukáš Hurník

Lukáš Hurník je český skladatel, hudební publicista, moderátor a rozhlasový manažer. Studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, kde získal doktorský titul. Jeho orchestrální skladby zazněly pod taktovkou Jiřího Bělohlávky, Libora Peška, Jamese Judda a dalších dirigentů. Jeho muzikálová opera *The Angels* měla premiéru v roce 2006 v Národním divadle v rámci Pražského jara. Věnuje se také popularizaci vážné hudby, a to jak v domovském Českém rozhlasu, tak ve vysílání České televize. Je spoluautorem učebnic hudební výchovy a pravidelně publikuje v hudebním tisku. Zastává funkci šéfredaktora stanic Českého rozhlasu D-dur a Jazz, v rozhlasu působí již přes třicet let. V letech 2006–2010 zastával též funkci předsedy České hudební rady. Je laureátem Ceny Rudolfa II. za propagaci kultury a umění.

”

Hlavní postavou biblické knihy Exodus je Mojžíš, pověřený Hospodinem, aby vyvedl zotročené Izraelity z Egypta. Toto zpracování příběhu obrací pozornost také k faraonovi, vládci, jemuž neomezená moc dovoluje nevypočitatelně měnit názory a rozhodnutí: nařídí zabít všechny nově narozené židovské chlapce, ale jednoho, vyloveného vlastní dcerou z Nilu, nechá žít ve svém paláci. Když chlapec dospěje, faraon v něm najednou vidí nepřítele a usiluje o jeho život. Odmítá propustit Izraelce z Egypta, ale tváří v tvář deseti ranám egyptským se kaje a exodus umožní. Když následně zjistí, že je to vnímáno jako slabost, postaví se sám do čela vojsk a exulanty pronásleduje. Hospodin pak nad ním zavře mořskou hladinu. Hudebně se oratorium volně vrací k nejstarším podobám této formy, třeba z dílny Carissimioho.

“

Lukáš Hurník

NÁŘKY

Španělské renesanční tenebrae

3/4 Velký pátek

Pláč (též *Nářky*, *Threni* či *Lamentationes*) je unikátní biblická kniha, složená z pěti básní neznámého autora, který přežil a nyní vzpomíná, jak Babyloňané dobyli a zpusťovali Jeruzalém a potom odvěkli Boží lid do vyhnanství. Kniha *Nářků*, tradičně spojovaná s postavou proroka Jeremiáše, je tak připomínka bolesti jeruzalémského lidu, jemuž se po vpádu Babyloňanů zhroutil svět.

Cílem tohoto programu je poukázat na kontrast řádu a chaosu i v těch nejvypjatějších momentech lidského života. Španělským renesančním skladatelem **Cristóbaelem de Morales** (cca 1500–1553) mistrně zhudebněný akrostich, tedy nářky uvozené vždy jedním hebrejským písmenem, vtahuje posluchače do příběhu, předávaného po staletí. Přísná abecední řada kontrastuje se zmatkem, bolestí a zoufalstvím, jež *Jeremiášův nářek* představuje. Preciznost polyfonní sazby Moralesových *Lamentací* koresponduje s řádem a uvědoměním struktury, která je potřeba ke zvládnutí nelehké situace.

Pro kontrast jsou do programu zařazeny instrumentální skladby, které posluchače na chvíli odvedou od vyprávění bolestného příběhu a bez přítomnosti slov jim naopak dají možnost prožít řadu silných emocí skrze čistě hudební prostředky: disonance, napětí, ale i smíření s prchlivým vztahem několika tónů. *Stragavanze* **Giovanniho de Macque** jsou jednou z ukázek takové formy, představují napjatý polyfonní rozhovor mezi nástroji.

Kontrast je také důležitou součástí instrumentace souboru *Ramillete de Tonos*. Najdeme zde vedle sebe nástroje, jež jsou úzce spjaty s původním liturgickým uváděním *Lamentací*, ale i nástroje jako *vihuela de mano*, díky nimž mohl tento repertoár putovat za hranice původního liturgického provozu, dostat se do měšťanských domácností, komnat šlechticů a králů, ale i za hranice států a do zámoří. I proto se ansámbl *Ramillete de Tonos* rozhodl k uvedení *Lamentací* **Cristóbal** *de Morales*, jež jsou takto zachovány například ve *vihuelové sbírce Orphénica Lyra* Miguela de Fuenllany.

Ale i přes využití nástrojů zůstává nejdůležitějším prvkem slovo. Jak Miguel Fuenllana zmiňuje ve své předmluvě, „bez slova by byla zpráva intabulované hudby pouze poloviční“, a v případě tak silného příběhu, jako je zpusťování Jeruzaléma, to platí dvojnásob. Každá část *Lamentací* končí slovy *Jerusalem, convertere ad Dominum, Deum tuum* (Jeruzaléme, obrať se k Hospodinu svému, svému Bohu), tedy modlitbou – výzvou, která zpravu tohoto příběhu předává nejen mezi národy, ale i přes četné generace.

Kateřina Maňáková

Ramillete de Tonos © Paulina Krzyzak

Ramillete de Tonos je mezinárodní soubor hráčů na dobové nástroje, jež v roce 2022 založila Kateřina Maňáková. Soubor přistupuje k renesanční polyfonii především z pohledu intabulací a použití nástrojů ve vokální polyfonii. Jeho cílem je oživit intimní hudební atmosféru Španělska 16. století i mimo církevní zdi. Základem takového přístupu je zachování textu a původního záměru skladeb. Ansámbl absolvoval mistrovské kurzy u renomovaných umělců, jako jsou Maria Jonas a Ad-

rián Rodríguez van den Spoel. Účinkoval na mezinárodních i domácích festivalech jako Festiwal Rezonanse, Huygens Festival, Musica Antica Den Haag, Fringe Festival Oude Muziek Utrecht a Barbara Maria Willi uvádí. Spolupracuje s dalšími renomovanými umělci a ansámblu jako například Cappella Pratensis, s nímž loni v Brně uvedl novodobou premiéru mše Jeana Moutona obsažené v nově digitalizovaných brněnských rukopisech.

Kateřina Maňáková © Paulina Krzyzak

Kateřina Maňáková je česká loutnistka a pedagožka historických drnkacích nástrojů na JAMU v Brně. Po magisterském studiu na Královské konzervatoři v Den Haagu získala roční stipendium na postgraduální výzkumnou stáž, kterou absolvovala v belgické organizaci Alamire Foundation. Pravidelně spolupracuje s mnoha ansámblu specializujícími se na interpretaci staré hudby jako například Europäisches Hanse Ensemble, Lutherse Bach Ensemble, Nederlands Kamerorkest, Hathor Consort,

PRJCT Amsterdam, Silentium Ensemble, Ensemble Versus ad. Vedle nástrojů jako theorba, barokní kytara, renesanční loutna nebo mandora se specializuje zejména na hru na vihuela de mano a hudbu Španělska 16. století. Její studia španělské filologie na Univerzitě Palackého v Olomouci a na Universidad de Oviedo ve Španělsku tuto vášň jen podpořila, což vedlo k založení ansámblu Ramillete de Tonos. Jako interpretku i badatelku se zaměřuje zejména na intabulace vokální hudby.

Summary

The Tenebrae or dark hours are a traditional feature of the festival. Following performances of works by single composers in previous years, this year we present an interestingly diverse programme. On Wednesday, one of Czechia's oldest choirs, the Moravian Teachers' Choral Society (established 1903) perform a somewhat unusual programme of sacred music, ranging from František Picka's passion cycle to arrangements of Dvořák's *Biblical Songs* by a previous choir director Antonín Tučapský to a fascinating setting of the *De profundis* psalm for male choir, organ and percussion by Arvo Pärt.

On Maundy Thursday audiences can hear the first part of an oratorio diptych *Via sancta* (sacred path), commissioned by the festival and forming a loose continuation of the successful project *Nova cantio – Tenebrae*, featured at our festival two years ago. Over two evenings, on 2 and 7 April, we present four oratorios with libretti by the composers themselves based on the Latin texts of key biblical stories. By presenting the project over two evenings, our aim is to forge a unity between two spiritual stations – not two separate concerts – and to create a bridge between the Old and New Testaments. Maundy Thursday will be dedicated to Old Testament stories and the theme of sacrifice: in his *Abraham*, Tomáš Krejčí offers his treatment of the story of the patriarch of three religions whose faith was repeatedly tested by God, as narrated in the Book of Genesis. Lukáš Hurník's *Israel in Aegypto pharaonis* transports the listener to the Book of Exodus, with its main cha-

racter, Moses, entrusted by God with taking the enslaved Israelites out of Egypt. This telling of the story focusses on the pharaoh, an autocratic ruler who changes his mind on a whim and issues unpredictable decrees. Our inclusion of the first part of this project within the frame of the Tenebrae is no accident, as the Old Testament stories that constitute its axis are among the biblical readings during the Easter Vigil and remind us of the roots of faith from which the Christian tradition grows.

On Good Friday, we will hear Renaissance polyphony in works by Spanish and Neapolitan composers, especially Cristóbal de Morales's contemplative *Lamentations* (published in Venice in 1564), performed on period instruments by the international ensemble Ramillete de Tonos. The Good Friday programme spans two 16th-century generations linked with the Iberian Peninsula. The axis is provided by *Lamentations* interspersed with intubulations of vocal works or instrumental pieces, which will (albeit without words) complete the tale of Jeremiah's lamentations, all offered in a chamber setting of four voices and four period instruments.

translated by Štěpán Kaňa

Varhany a strop v kostele Nanebevzetí Panny Marie

OLA GJEILO Ubi caritas

Kde je milosrdenství a láska,
tam přebývá Bůh.
Spojila nás v jedno Kristova láska,
radujme se v něm a oslavujme,
úctu a lásku k živému Bohu mějme,
Navzájem se též vroucně milujme.
Kde je milosrdenství a láska,
tam přebývá Bůh.

ARVO PÄRT De profundis

Z hlubin bezedných tě volám, Hospodine,
Panovníku, vyslyš můj hlas! Kéž tvé ucho
pozorně vyslechne moje prosby.
Budeš-li mít, Hospodine, na zřeteli
nepravosti, kdo ob stojí, Panovníku?
Ale u tebe je odpuštění; tak vzbuzuješ
bázeň.
Skládám naději v Hospodina, má duše
v něho naději skládá, čekám na jeho
slovo.
Má duše vyhlíží Panovníka víc než strážní
jitro, když drží stráž k jitru.
Čekej, Izraeli, na Hospodina! U Hospodina
je milosrdenství, hojné je u něho
vykoupení,
on vykoupí Izraele ze všech jeho
nepravostí.

*Žalm 130, Český ekumenický překlad,
Česká biblická společnost*

ANTONÍN DVOŘÁK / arr. ANTONÍN TUČAPSKÝ Biblické písně

3. Hospodin jest můj pastýř

Hospodin jest můj pastýř,
nebudu mít nedostatku.
Na pastvách zelených pase mne,
k vodám tichým mne přivodí.
Duši mou opatruje,
vodí mne po stezkách
spravedlnosti pro jméno své.
Byť se mi dostalo jíti
přes údolí stínu smrti,
nebudu se báti zlého,
neboť Ty se mnou jsi.
A prut Tvůj a hůl Tvá,
toť mne potěšuje.

4. Při řekách babylonských

Při řekách babylonských,
tam jsme sedávali a plakávali,
rozpomínajíce se na Sion.
Na vrbí v té zemi
zavěšovali jsme citary své,
a když se tam dotazovali nás ti,
kteříž nás zajali,
na slova písničky, říkající:
Zpívejte nám některou píseň Sionskou,
odpovídali jsme:
Kterakž bychom mohli zpívat
píseň Hospodinovu
v zemi cizozemců?
Jestliže se zapomenu na tebe,
ó Jeruzaléme,
ó zapomeníž i pravice má umění svého.

7. Bože! Bože! Píseň novou

Bože! Bože! Píseň novou
zpívati budu Tobě na loutně
a žalmy Tobě prozpěvovati.

Na každý den dobrořečiti budu Tobě
a chváliti jméno Tvé na věky věků.
Hospodin jistě veliký jest
a vši chvály hodný,
a velikost jeho
nemůž vystižena býti.
O slávě a kráse a velebnosti Tvé
i o věcech Tvých předivných mluvit budu.
A moc přehrozných skutků Tvých
všichni rozhlašovati budou.
I já důstojnost Tvou
budu vypravovati.

FRANTIŠEK PICKA Umučení Kristovo

1. Vjezd Kristův do Jerusalema

Hosanna, hosanna synu Davidovu.
Požehnaný, jenž se běře ve jménu Páně.
Ó Králi Israele, ó Králi Israele!
Hosanna na výsostech,
hosanna, hosanna, hosanna!

2. Kristus bičován

Aj viděli jsme jej,
nemá ni podoby ni krásy
a vzezření není v něm.
Vpravdě neduhy naše nesl
a bolesti naše snášel
a zsinlostí jeho uzdraveni jsme.
Aj, viděli jsme jej,
nemá ni podoby ni krásy
a vzezření není v něm.

5. Ježíš potkává Marii

Kde je člověk, jenž by bolu
v srdci svém necítil
spolu s matkou Páně sklíčenou?
Kde je člověk, jenž by bolu
Necítil v svém srdci

spolu s matkou Páně sklíčenou?
Matko naše, lásky zdroji,
uděl bolesti mně svojí,
s Tebou kéž svůj sdílím žal,
s Tebou kéž svůj sdílím žal!

6. Smrt Kristova

Nastaly tmy, když Židé Ježíše přibili na kříž.
A okolo hodiny deváté, okolo deváté
zvolal Ježíš hlasem velikým:
Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?
Nakloniv pak hlavy, vypustil duši svou.

7. Pohřeb Kristův

Hle jak umírá Spravedlivý,
a není, kdo by o tom přemýšlel v srdci,
a muži spravedliví odňati jsou
a nikdo, nikdo nepozoruje,
od tváři nepravosti vzat je Spravedlivý:
a bude v pokoji památka jeho.
Hle, jak umírá Spravedlivý!

CRISTÓBAL DE MORALES**Lamentatio****Et factum est** (Lam 1:1)

I stalo se, když byl Izrael odveden do zajetí a Jeruzalém zpustl, seděl prorok Jeremiáš plače a nařikaje tímto kvílením nad Jeruzalémem, a s hořkostí v duši vzdychaje a běduje řekl:

Aleph (Lam 1:1)

Ach, město lidné, jaké jest samotné zůstalo a učiněno jako vdova! Nejznamenitější mezi národy, přední mezi krajinami, pod plat uvedeno.

Beth (Lam 1:2)

Ustavičně pláče v noci, a slzy jeho na lících jeho ze všech milovníků svých nemá potěšitele; všickni přátelé jeho nevěrně se k němu mají, obrátili se mu v nepřátele.

Ghimel (Lam 1:3)

Zastéhoval se Juda, protože byl trápen a u veliké porobě, však osadiv se mezi pohany, nenalézá on odpočinutí; všickni, kteříž jej honí, postíhají jej v úzkostech.

Zain (Lam 4:7)

Čistší byli nazareové její než sníh, bělejší než mléko, rděla se těla jejich více než drahé kamení, jako by ze zafiru vytesáni byli.

Heth (Lam 4:8)

Ale již vzezření jejich temnější jest než černost, nemohou poznání býti na ulicích; přišchla kůže jejich ke kostem jejich, prahne jest jako dřevo.

Teth (Lam 4:9)

Lépe se stalo těm, jenž zbiti jsou mečem, nežli kteříž mrou hladem; oni zajisté zhynuli, probodeni byvše, ale tito hynou pro nedostatek úrod polních.

Nun (Lam 1:14)

Svázáno jest rukou jeho jeho přestoupení mých, kterážto jako spletené houžve připadla na hrdo mé; porazil sílu mou, vydal mne Pán v rukou nepřátel, nemohuť povstati.

Samech (Lam 1:15)

Pošlapal Pán všechny mé silné uprostřed mne, svolal proti mně zástupy, aby potřel mládence mé; tlačil Pán presem pannu dceru Judskou.

Ain (Lam 1:16)

Pro tyť věci já plači, z očí mých tekou vody, a že jest vzdálen ode mne potěšitel, kterýž by očerstvil duši mou; synové moji jsou pohubeni, nebo sesílil se nepřítel.

Phe (Lam 1:18)

Slyšte medle všickni lidé, a vizte bolest mou; panny mé i mládenci moji odebrali se do zajetí.

Sin (Lam 4:21)

Raduj se a vesel se, dcero Idumejská, kteráž jsi se usadila v zemi Uz. Také k tobě přijde kalich; opiješ se a obnažíš.

Res (Lam 3:61, Lam 3:62, Lam 3:56, Lam 3:58)

Slýcháš utrhaní jejich, ó Hospodine, i všechny obmysly jejich proti mně. Řeči povstávajících proti mně, a přemýšlování jejich proti mně přes celý den. Hlas můj

vyslýchal jsi; nezacpávejž ucha svého před vzdycháním mým a před voláním mým. Pane, zasazuje se o při duše mé, vysvobozoval jsi život můj.

Coph (Lam 1:19)

Volala jsem na milovníky své, oni oklamali mne; kněží moji a starci moje v městě pomřeli, nebo hledající sobě pokrmu, aby posílili duše své, nenalezli.

Res (Lam 1:20)

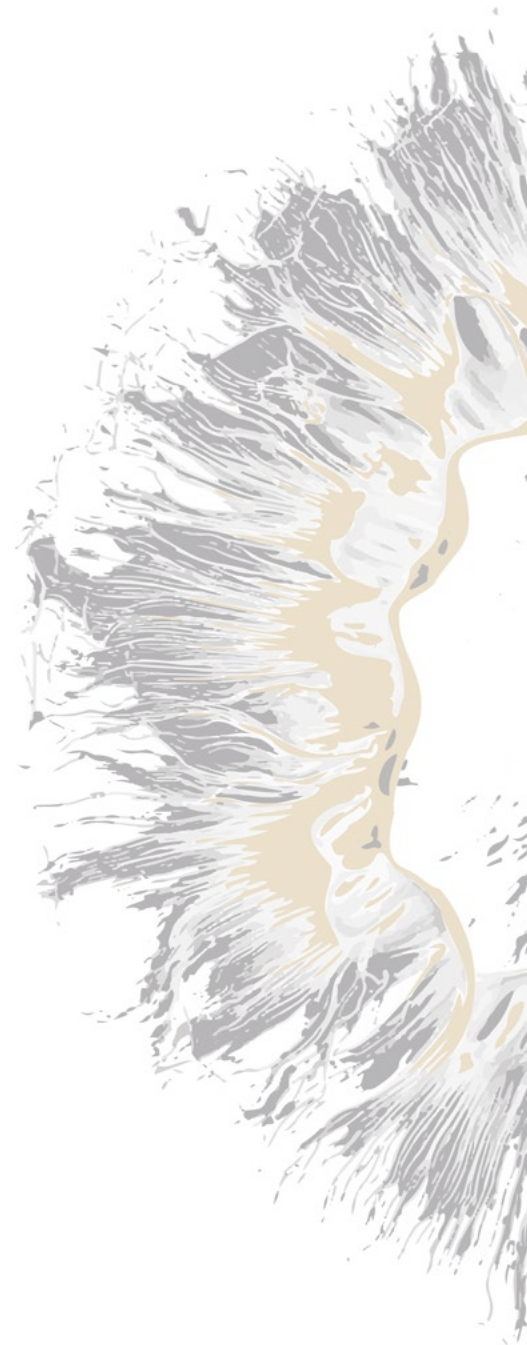
Popatřiž, ó Hospodine, neboť mi úzko; vnitřnosti mé zkormouceny jsou, srdce mé obrací se ve mně, protože jsem velice na odpor činila. Vně meč na sirotu přivodí, v domě pouhá smrt.

Sin (Lam 1:21)

Slýchajíť, že já vzdychám, ale není, kdo by mne potěšil. Všickni nepřátelé moji slyšice o mých bídách, radují se, že ty jsi to učinil, a přivedl den předohlášený, ale budou mně podobní.

Jeruzaléme, obrať se k Hospodinu svému, svému Bohu.

Bible kralická (1613)

S
E C

**VIA SANCTA:
VZKŘÍŠENÍ**
Novozákonní oratoria
**VIA SANCTA:
RESURRECTION**
New Testament Oratorios

JIŘÍ MIROSLAV PROCHÁZKA

Maria apud sepulcrum, oratorium pro vokální sextet, varhanní pozitiv, smyčcové trio a perkuse, *světová premiéra*

Maria apud sepulcrum, oratorio for vocal sextet, positive organ, string trio and percussion, *world premiere*

ONDŘEJ MÚČKA

Emmaus, oratorium pro vokální sextet, varhanní pozitiv, smyčcové trio a perkuse, *světová premiéra*

Emmaus, oratorio for vocal sextet, positive organ, string trio and percussion, *world premiere*

Kristýna Fílová soprán I / soprano I
Zuzana Badárová soprán II / soprano II
Zuzana Petrasová alt / alto
Lucie Karafiátová alt / alto
Ondřej Holub tenor I
Ondřej Můčka tenor II
Jiří Miroslav Procházka bas / bass
Ensemble Nova cantio
Michal Zajaček videoprojekce / video projection

Projekt finančně podpořil OSA, z. s.

Varhany v kostele sv. Jakuba © Visit Jakub Brno

Druhá část oratorního diptychu *Via sancta* (Svatá cesta), který vznikl na objednávku festivalu, symbolicky otevírá velikonoční oktáv a rozvíjí ústřední velikonoční

motiv vzkříšení. Dramaturgicky tak tvoří bránu mezi starozákonními předobrazy a jejich novozákonním naplněním.

Jiří Miroslav Procházka © Michal Zajaček

Jiří Miroslav Procházka je pěvec, skladatel a iniciátor kulturních akcí. Vzdělání získal na Konzervatoři Brno, VŠMU v Bratislavě a pražské HAMU. Krom vlastních kompozic (např. *Lamentace proroka Jeremiáše* a *Miserere mei Deus* k Bílé sobotě, *Hodiny*, *Legenda o sv. Ludmile*, *Mea culpa*, *Mše ke cti svaté Mučednice* a mnoho dalších) se věnuje pedagogické činnosti a klasickému zpěvu, především poučené interpretaci staré hudby. Hostuje na několika operních scénách, koncertně vystoupil s celou řadou domácích i zahraničních hudebních těles. Má za sebou nespočet autorských projektů (kupř. *Tenebrae*, *Člověk na hraně svobody*, *Černá zem*, *Domov je tam daleko, daleko, daleko*, (D)obrovský Skácel aj.). Zároveň jako skladatel obdržel dvě ceny OSA za rok 2024. Je spoluzakladatelem kulturně-společenských platform IndiviDual a Nova cantio.

”

Oratorium *Maria apud sepulcrum* vzniklo na půdorysu dvanácti částí: prologu, šestice obrazů, čtveřice instrumentálních intermezz a epilogu. Latinské libreto vychází z biblických citací Izaiášova proroctví, Markova a především Janova evangelia, dějové momenty doplňují autorské pasáže. Hudba sleduje proměnu od ticha a bolesti k paprskům naděje a radosti. Komorní obsazení vytváří zvukovou architekturu na hranici modlitby, dramatu a meditace.

Dílo se odehrává na hranici času – na zlomu mezi temnotou a světlem (*chiaroscuro*), propojuje staré s novým a zároveň promlouvá k současnosti. Je cestou jakýmsi malými dějinami spásy, vedenou přes nedělní vigílii k okamžiku, kdy první světlo proniká do tmy, přes zásadní okamžik radosti ze vzkříšení až po první zvěstování.

V centru děje stojí Maria – žena, která ve tmě hledá naději a v slzách poznává Spasitele. Ona sama je hybatelem děje a tou, která nejen své blízké, ale i nás jako pozorovatele povzbuzuje a připomíná Kristova slova: „Já jsem světlo. Kdo mě následuje, nebude chodit v temnotě, ale bude mít světlo života.“ Z úzlu, ticha a bázně pak vyrůstá její zvolání: „Rabbúni.“ Krok z hrobu na světlo se stává prvním krokem do nové podstaty a Maria prvním člověkem, který tuto zprávu zvěští světu.

“

Jiří Miroslav Procházka

Ondřej Můčka

Ondřej Můčka své první hudební zkušenosti sbíral na různých brněnských hudebních školách, na kterých se učil hrát na housle. Na ZUŠ se zaměřením na chrámovou hudbu v Brně obdržel první hodiny varhan, liturgiky a zpěvu. Studium na hudební a výtvarné vysoké škole v Grazu zakončil třemi magistérii z varhanní literatury a improvizace, z dirigování sboru a orchestru a z gregoriánského chorálu. V průběhu studia měl možnost podílet se pěvecky i hráčsky na mnoha hudebních festivalech jak ve štyrském regionu, tak i mimo hranice Rakouska a Evropy. Po návratu do České republiky je zaměstnán jako regenschor při kostele sv. Jakuba v Brně. Pracuje v Brněnské diecézi jako člen diecézní organologické komise a učí na Konzervatoři evangelické akademie v Kroměříži.

”

Komorní oratorium *Emmaus* se tematicky zabývá slavením vůbec první eucharistie v dějinách církve. Toto je také ústřední téma kompozice. Dalším aspektem je výklad prorockých zpráv o Božím služebníkovi, který kvůli vykoupení lidstva podstoupil smrt na kříži. A konečně třetím tématem je cesta. Z Jeruzaléma do Emauz. A pak také zase zpátky. Už jen ta cesta tam nebyla vůbec krátká. Navíc ji absolvovali dvakrát. Je zde patrná touha a obrovská radost ze vzkříšeného Pána.

Hlas Ježíše je svěřen basu, emauzští učedníci jsou oba tenoři, proroctví jsou svěřena ženskému trojhlasu. Roli evangelisty přebírá celý ansámbl. Vzhledem k tomu, že toto oratorium navazuje na předchozí události Velikonočního Božího hodu, je hudebně a tematicky propojeno s kompozicí Jiřího Miroslava Procházky, která dokonce i cituje úvodní větu: „Téhož dne odpoledne šli dva učedníci do vesnice jménem Emauzy...“

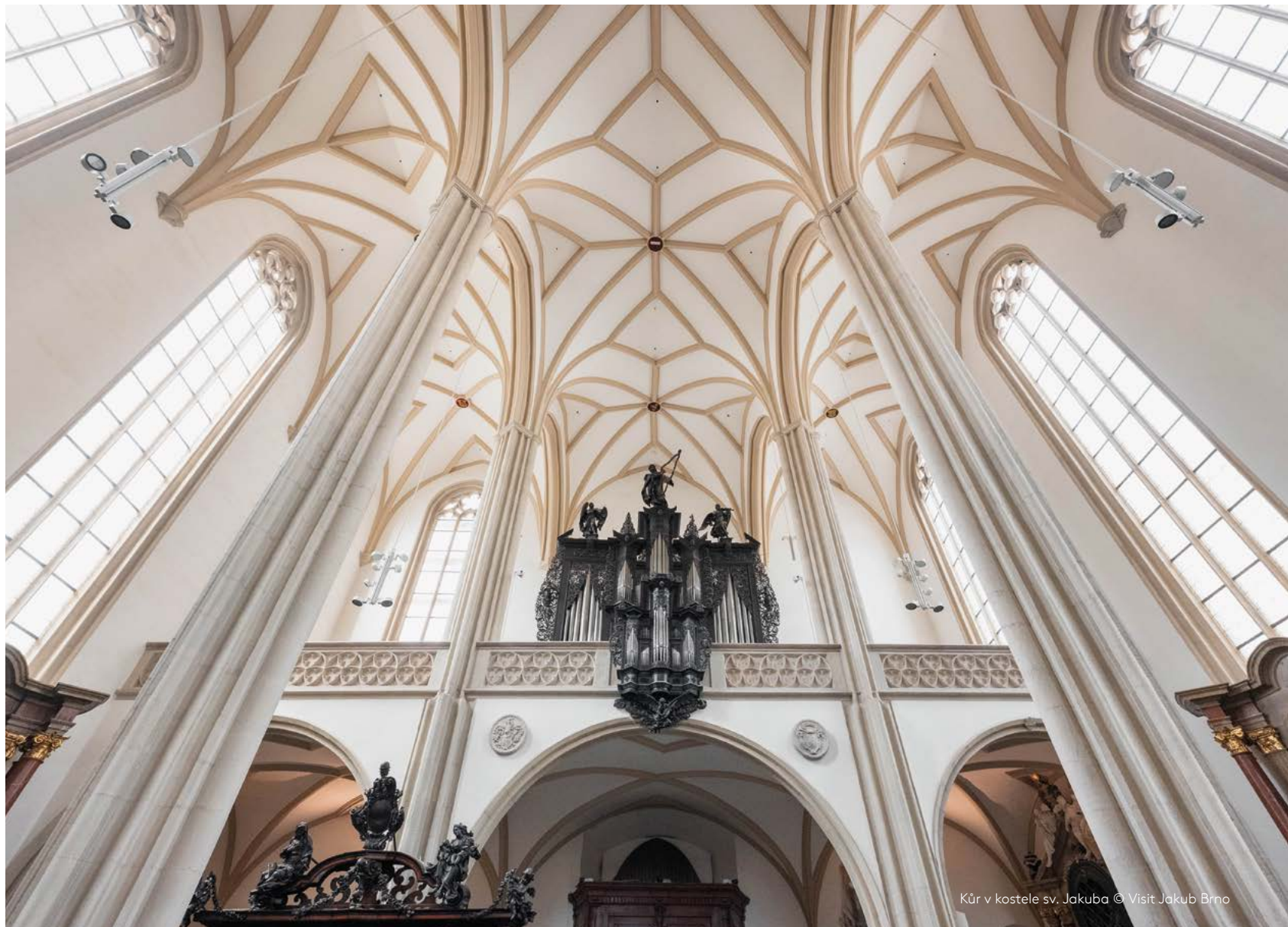
“

Ondřej Můčka

Summary

The second part of the oratorio diptych *Via sancta* (sacred path), commissioned by the festival, symbolically opens the Octave of Easter and develops the central motif of Easter: resurrection. It provides a gateway between the Old Testament archetypes and their realisation in the New Testament. In *Maria apud sepulchrum*, Jiří Miroslav Procházka quotes Isaiah's prophecies and the gospels of John and Mark; his music follows a transformation from silence and pain to the radiant rays of hope and joy. The chamber setting creates a musical interpretation of the intersection of prayer, drama and contemplation. Musically and thematically, Procházka's work is connected with Ondřej Můčka's chamber oratorio *Emmaus*, the latter exploring such subjects as the Church's very first Eucharist celebration, the prophecy about the servant of God who was to suffer death on the cross to redeem humanity and the journey from Jerusalem to Emmaus and back.

translated by Štěpán Kaňa

Kůr v kostele sv. Jakuba © Visit Jakub Brno

BAROKNÍ NEŠPORY

Rigatti: Slavnostní nešpory

BAROQUE VESPERS

Rigatti: Solemn Vespers

GIOVANNI ANTONIO RIGATTI

Vesperae sollemnes(Slavnostní nešpory / Solemn Vespers,
1640)

1.
Antifona: Angelus autem Domini
descendit de caelo
Žalm 110: Dixit Dominus Domino meo
Antifona: Angelus autem Domini
descendit de caelo
2.
Antifona: Respondens autem Angelus
dixit mulieribus
Žalm 111: Confitebor tibi, Domine,
in toto corde meo
Antifona: Respondens autem Angelus
dixit mulieribus
3.
Antifona: Et ecce terraemotus
factus est magnus
Žalm 112: Beatus vir, qui timet Dominum
Antifona: Et ecce terraemotus factus est
magnus
4.
Antifona: Erat autem aspectus eius
sicut fulgur
Žalm 113: Laudate pueri Dominum
Antifona: Erat autem aspectus eius
sicut fulgur
5.
Antifona: Prae timore autem eius
exterriti sunt custodes
Žalm 117: Laudate Dominum omnes
gentes
Antifona: Prae timore autem eius
exterriti sunt custodes

Magnificat

Antifona: Et respicientes viderunt
revolutum lapidem
Kantikum (Lk 1,46–55): Magnificat
anima mea DominumAntifona: Et respicientes viderunt
revolutum lapidem**Societas Incognitorum**

umělecký vedoucí / artistic director

Eduard Tomašík

Detail stropu v kostele sv. Janů © Václav Hubáček

Zeptáme-li se, kdo z italských mistrů 17. století byl dosud hudebními historiky nejvíce opomíjen, odpověď je jasná: **Giovanni Antonio Rigatti** (1613–1648). Totéž jméno by bylo i jedinou pravdivou odpovědí při pátrání po nejvýraznější osobnosti italské hudební scény po smrti Claudia Monteverdiho (1567–1643). Rigatti skutečně zazářil jako meteor. Bohužel, stejně náhle i zhasnul ve věku 35 let (stejně jako W. A. Mozart), ve chvíli největšího hudebního rozmachu. Lze tedy jen stěží odhadovat, jak vysoko by se vyvíjela jeho profesní a osobní cesta, pokud by se dožil vyššího věku.

Narodil se v Benátkách, kde byl pokřtěn 15. října 1613. Zde studoval teologii a hudbu. Po vysvěcení na kněze sloužil krátce v bazilice svatého Marka a v chrámu Santa Maria Formosa, ale jeho rychle

se šířící reputace mimořádně talentovaného skladatele mu záhy přinesla i první velkou nabídku, kterou bez váhání přijal. Je neuvěřitelné, že jako dvaadvacetiletý mladík se stává roku 1635 maestrem di capella katedrály v Udine (asi 80 kilometrů severovýchodně od Benátek), což bylo ve své době velmi prestižní místo.

Vydržel zde ale jen rok a půl. Bohatý hudební život centra italské hudby jej přitahoval jako magnet, a tak se v březnu 1637 vrací do rodného města. Zpívá v bazilice sv. Marka a stává se učitelem chovanců internátních konzervatoří (Ospedali dei Mendicanti 1639, Incurabili 1642). Rovněž pilně komponuje. Za svého krátkého života mu benátská tiskárna Magni & Vincenti vydali celkem devět sbírek duchovní hudby a dvě kolekce světských monodií a madrigalů. Díky těmto tiskům

se Rigattio hudba rychle šíří za hranice Itálie. Hraje se v Polsku, Francii, Anglii, ale i v Olomouci, Kroměříži, Bratislavě a Praze. Zde měl Rigatti dokonce „sponzora“ a mecenáše v osobě představeného pražského kláštera maltézských rytířů Bernarda Vitteho, jemuž věnoval svoji sbírku motet pro dva a tři hlasy a basso continuo z roku 1647.

Rigatti je autorem čtyř žalmových kompilací, které vyšly tiskem. Tři z nich jsou napsány pro komornější obsazení, čtvrtá je svou koncepcí a pojetím v tomto smyslu naprosto výjimečná. Roku 1643 spatřila světlo světa sbírka *Messa e Salmi ariosi*, 1646 vzniká *Salmi diversi di Completa*... a 1648 vychází, těsně před skladatelovou smrtí, opět *Messa e Salmi*. Zajímavostí je, že právě tato sbírka doputovala, neznámo jak, do kroměřížského zámekského archivu biskupa Karla Liechtensteina-Castelcorno pod vedením Pavla Josefa Vejvanovského. Je to nepochybně opět doklad, že Rigattio hudba se provozovala i na moravském území.

Suveréně nejobsáhlejší Rigattio opus, který představuje kompilaci všech nejmodernějších dobových stylů a tendencí, je sbírka *Messa e Salmi parti concertati*... z roku 1640. Tato nad míru obsáhlá kompilace byla věnována habsburskému císaři Ferdinandu III. Jejím obsahem je mše, série žalmů pro celoroční liturgii, *Magnificat* a dvě mariánské antifony. U většiny žalmů jsou interpretovi nabídnuty tři varianty zhudebnění pro velké, střední a komorní obsazení. Zatímco komorní varianty zahrnují nejčastěji 1–3 sólové hlasy a dvoje housle, střední a velká verze počítají s pěti až osmi hlasy doplněnými o ripieni a různé množství instrumentů. Nicméně ať zvolí-

me jakoukoli ze tří verzí, jejich kompoziční kvalita je nebývale vyrovnaná a moderní ideály raného baroka jsou zde již patrné v plné míře. Plynulost a obdivuhodná lahodnost melodických linií sólových hlasů, které jsou v nejvypjatějších místech podporovány masivním zvukem vokálních či instrumentálních ripieni spolu s jiskřivým zvukem dvojích houslí, to vše vyvolává až monumentální dojem. Je to právě Rigatti, který tento zvukový dojem ovládá naprosto bravurně a neopakovatelně.

Nešpory (latinsky *vesperae*) byly v 17. století po mši nejdůležitějším církevním obřadem. Sestávaly zpravidla z pěti žalmů, jejichž variabilní výběr a pořadí byly podřízeny liturgickým předpisům pro celý církevní rok. Následoval chvalozpěv *Magnificat* a obřad uzavírala některá z mariánských antifon. Každý žalm byl uveden (a někdy také následován) svou příslušnou antifonou, na některá místa byl přidán aktuální hymnus nebo i další případné vložky. Někdy se dokonce některé antifony nahradily instrumentálním vstupem.

Ve střídme chorální podobě se nešpory sloužily denně v podvečer jako tzv. kněžské hodinky. O nedělích a větších svátcích byly pak provozovány figurálně, se sólovými zpěváky, sborem a nástroji. Hypotetická rekonstrukce nešporního obřadu, kterou si dnes vyslechnete, odpovídá největším slavnostním příležitostem, při kterých byly figurálně prováděny všechny hlavní nedělní části nešpor (*Dixit Dominus*, *Confitebor tibi*, *Beatus vir*, *Laudate pueri*, *Laudate Dominum*, *Magnificat*, *Salve Regina*). V tomto případě budou provedeny se svými velikonočními antifonami v rámci gregoriánského chorálu.

Dochází zde k jedinečné funkční symbióze kultury vzdálených epoch, módní „stilo concertato“, a jednohlasého gregoriánského chorálu.

Rigatti si vytvořil naprosto vlastní, poměrně nezávislou hudební řeč. Hýří invencí, jeho melodie se svou zapamatovatelností blíží písním. Oblibu nachází v tzv. ostinátním basu, nad jehož opakovanými tóny vrší úchvatné série působivých variací (*Dixit Dominus*, *Confitebor*

tibi, *Beatus vir*, *Magnificat*), homofonní úseky prokládá brilantními ukázkami fugových expozic nebo líbeznými ariosi v houpavém či tanečním třípůlovém pohybu. Všechny tyto klady vyniknou zejména v kontextu celého liturgického obřadu nešpor.

Eduard Tomašík

Societas Incognitorum a Eduard Tomašík při provedení Rigattio *Slavnostních nešpor* v Olomouci
© Olomoucké barokní slavnosti

Societas Incognitorum je brněnský vokální kvintet, který se zabývá téměř převážně interpretací hudby 16. a 17. století. Založen byl v roce 1998 jako profesionální sólový ansámbl. Soubor zpočátku repertoárově vyrůstal na dílech předních renesančních a raně barokních skladatelů (Gesualdo, Hassler, Monteverdi, Schütz ad.), posléze začal vyhledávat a objevovat autory, jejichž život a tvorba úzce souvisí s českým a moravským regionem, avšak kteří zůstali dnešní veřejnosti – a to i odborné – zcela utajeni. Díky badatelské činnosti svého uměleckého vedoucího a zakladatele Eduarda Tomaštika ansámbl ve spolupráci s Českou televizí a rozhlasem novodobě premiéroval skladby z hlavních moravských center: Olomouc, Mikulov, Kroměříž, Jindřichův Hradec ad. Právě tato činnost je pro soubor charakteristická a velmi ceněná v odborných kruzích. Název souboru tímto navíc získal nový rozměr – s trochou nadsázky lze říct, že Societas Incognitorum představuje širokému obecnstvu jakousi „společnost neznámých“ vynikajících autorů, kteří však nepochopitelným řízením osudu neprávem zapadli v toku času. Více na www.societasincognitorium.cz

Eduard Tomašík je dirigent, sbormistr, tenorista a cimbalista. Vystudoval bratislavskou konzervatoř (cimbál) a obory dirigování sboru a orchestru na JAMU v Brně. Doktorské studium hudební vědy na Masarykově univerzitě zaměřil na hudební dění na Moravě v 17. století a svými výzkumy pravidelně přispívá k objasňování hudebně-historických vztahů v evropském kontextu. Věnuje se také přesahům staré hudby do současných žánrů, což vyústilo v unikátní spolupráci se slovenským jazzovým triem Pacora. Jejich společný projekt spojuje renesanční vokální polyfonii s prvky swingové a jazzové sféry a těší se velkému uznání v odborných kruzích. Působí také jako lektor interpretačních kurzů staré hudby a jako dirigent a sbormistr spolupracuje s vokálními i orchestrálními tělesy doma i v zahraničí. Je zakládajícím členem tria PONK, které moderně interpretuje moravský folklor.

Summary

If we ask who of the 17th-century Italian masters has been the most neglected by music historians, the answer is clear: **Giovanni Antonio Rigatti** (1613–1648). The same name would come up if we searched for the most distinctive figure in Italian music following the death of Claudio Monteverdi (1567–1643). Rigatti truly shone like a meteor. Sadly, his light was extinguished just as suddenly, aged 35, at the height of his musical powers. It is impossible to say how far his professional and personal journey would have taken him had he lived longer.

Without a doubt, Rigatti's most extensive opus is the 1640 *Messa e Salmi parti concertati...*, a compilation of all the latest styles and tendencies of his period, containing masses, series of psalms to be used in liturgy all year long, a *Magnificat* and two antiphons to Mary. After the mass, vespers (*vesperae*) were the most important church service in the 17th century. In a spare setting using plain-

chant, they were said daily as part of the canonical hours. On Sundays and solemnities, the service included figural music, featuring solo singers, choir and instruments. Our hypothetical reconstruction of the vespers service that you will hear tonight corresponds to the most festive occasions on which all the main parts of the vespers for Sunday (*Dixit Dominus, Confitebor tibi, Beatus vir, Laudate pueri, Laudate Dominum, Magnificat and Salve Regina*) were performed figurally – here together with their corresponding Easter antiphons performed as plainchant. This will provide a unique, functional symbiosis of culturally remote eras: the “*stilo concertato*”, fashionable in 17th century, and the ancient Gregorian chant.

Rigatti established his own, unique, musical language. Abounding in invention, his melodies are as catchy as songs. He favours ostinato bass, over the repeated notes of which he piles on breathtaking series of impressive variations (*Dixit Dominus, Confitebor tibi, Beatus vir and Magnificat*); the homophonic sections are interspersed with brilliant fugal expositions and lovely arioso in a swaying, or dance-time, 3/2 metre. In the liturgical context of the vespers, all of these strengths particularly stand out.

Eduard Tomašík,
translated by Štěpán Kaňa

1.

Antifona: Anděl Páně sestoupil z nebe, přistoupil, odvalil kámen a posadil se na něj, aleluja, aleluja.

Žalm 110: Hospodin řekl mému Pánu: „Seď po mé pravici, dokud nepoložím tvé nepřátele za podnož tvým nohám.“ Žezlo moci ti podává Hospodin ze Siónu: „Panuj uprostřed svých nepřátel! Ode dne zrození je ti určeno vládnout v posvátném lesku: zplodil jsem tě jako rosu před jitřenkou.“ Hospodin přísahal a nebude toho litovat: „Ty jsi kněz navěky podle řádu Melchizedecheva!“ Hospodin je po tvé pravici, potře krále v den svého hněvu. Bude soudit národy, nakupí mrtvol, daleko po zemi rozdrtí lebky. Cestou se napije z potoka, proto povznese hlavu.

Antifona: Anděl Páně sestoupil z nebe, přistoupil, odvalil kámen a posadil se na něj, aleluja, aleluja.

2.

Antifona: Anděl promluvil k ženám: „Vy se nebojte. Víím, že hledáte Ježíše, aleluja.“

Žalm 111: Oslavím Hospodina celým srdcem ve sboru spravedlivých i ve shromáždění. Veliká jsou Hospodinova díla, ať o nich uvažují všichni, kteří je milují. Velebnost a vznešenost je jeho dílo a jeho spravedlnost zůstává navěky. Památku ustanovil na své divy; Hospodin je milosrdný a dobrotivý. Dal pokrm těm, kdo se ho bojí, neustále bude pamatovat na svou smlouvu. Svě mocné činy ukázal svému lidu, když jim dal majetek pohánů. Skutky jeho rukou jsou věčné a spravedlivé, spolehlivé jsou všechny jeho příkazy, pevné navěky, navždy, provedené

v pravdě a právu. Vykoupení seslal svému lidu, sjednal navěky svou smlouvu; svaté a velebné je jméno jeho. Počátek moudrosti je bát se Hospodina: moudře jednají všichni, kdo tak činí; jeho chvála zůstává navždy.

Antifona: Anděl promluvil k ženám: „Vy se nebojte. Víím, že hledáte Ježíše, aleluja.“

3.

Antifona: Vtom nastalo velké zemětřesení, neboť anděl Páně sestoupil z nebe, aleluja.

Žalm 112: Blaze muži, který se bojí Hospodina, který má velkou zálibu v jeho přikázáních. Mocné bude na zemi jeho potomstvo, pokolení řádných lidí bude požehnáno. Hojnost a bohatství budou v jeho domě a jeho štědrost potrvá navždy. Září v temnotách jako světlo řádným lidem, je milosrdný, dobrotivý a spravedlivý. Blaze muži, který se slitovává a půjčuje, stará se o své věci podle práva. Neboť navěky nezakolísá, ve věčné paměti bude spravedlivý. Nemusí se obávat zlé zprávy, jeho srdce je pevné, důvěřuje v Hospodina. Jeho srdce je zmužilé, nebojí se, dokud neužije své protivníky ve zmatku. Rozděluje, dává chudým, jeho štědrost potrvá navždy, jeho moc poroste v slávě. Užije to hříšník a rozzlobí se, bude skřípat zuby a zchradne; zajde touha bezbožníků.

Antifona: Vtom nastalo velké zemětřesení, neboť anděl Páně sestoupil z nebe, aleluja.

4.

Antifona: Jeho zjev byl jako blesk a jeho roucho bílé jako sníh, aleluja, aleluja.

Žalm 113: Chvalte, Hospodinovi služebníci, chvalte jméno Hospodinovo! Buď velebeno Hospodinovo jméno nyní i navěky! Od východu slunce až na jeho západ buď chváleno Hospodinovo jméno! Povznesen je Hospodin nade všechny národy, nad nebesa jeho sláva. Kdo je jako Hospodin, náš Bůh, který trůní na výsosti a shlíží dolů na nebe i na zem? Slabého zdvihá z prachu, ze smetiště povyšuje chudého, aby ho posadil vedle knížat, vedle knížat svého lidu. Té, která v rodině byla neplodná, dává bydlet jako šťastné matce dětí.

Antifona: Jeho zjev byl jako blesk a jeho roucho bílé jako sníh, aleluja, aleluja.

5.

Antifona: Strachem z něho se strážci zděsili a klesli jako mrtví, aleluja.

Žalm 117: Chvalte Hospodina, všichni lidé, oslavujte ho všechny národy, neboť mocně vládne nad námi jeho milosrdenství a Hospodinova věrnost trvá navěky.

Antifona: Strachem z něho se strážci zděsili a klesli jako mrtví, aleluja.

Magnificat

Antifona: Když se podívaly, spatřily, že je kámen odvalen. Byl totiž velmi veliký, aleluja.

Kantikum (Lk 1,46–55): Velebí má duše Hospodina a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli, neboť shlédl na svou nepatrnou služebnici. Od této chvíle mě budou blahoslovit všechna pokolení, že mi učinil veliké věci ten, který je mocný. Jeho jméno je svaté a jeho milosrdenství (trvá) od

pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí. Mocně zasáhl svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně. Mocné sesadil z trůnu a ponížené povýšil, hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou. Ujal se svého služebníka Izraele, pamatoval na své milosrdenství, jak slíbil našim předkům, Abrahámovi a jeho potomkům navěky.

Antifona: Když se podívaly, spatřily, že je kámen odvalen. Byl totiž velmi veliký, aleluja.

Zdrávas, Královno

Zdrávas, Královno, Matko milosrdenství, živote, sladkosti a naděje naše, buď zdráva!

K tobě voláme, vyhnání synové Evy, k tobě vzdycháme, lkající a plačící v tomto slzavém údolí.

A proto, orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči a Ježíše, požehnaný plod života svého, nám po tomto putování ukaž, ó milostivá, ó přívětivá, ó přesladká Panno, Maria!

překlad antifon, žalmů a kantika: Bible, Český liturgický překlad, upraveno dle specifik latinského zpěvního textu; překlad Zdrávas, Královno: kancional.cz, Liturgie.cz © ČBK

ZA SVĚTLEM INTO THE LIGHT

Matthews – Zemek Novák –
Beethoven

DAVID MATTHEWS

New Fire (Nový oheň), na objednávku
festivalu / commissioned by the festival

PAVEL ZEMEK NOVÁK

**Symfonie č. 5 „Prameny milosrdenství
a světla v brněnském chrámu
sv. Jakuba“**

**Symphony No. 5 “Sources of Mercy
and Light in Brno’s Saint James’s
Church”**

(Duchovní) promenáda. Unisono 1
1. O kráse oken. Unisono 2
(Duchovní) promenáda. Unisono 3
2. O kráse klenby. Unisono 4
(Duchovní) promenáda. Unisono 5
3. O kráse prostoru. Unisono 6
(Duchovní) promenáda. Unisono 7
4. O kráse společenství. Fuga. Unisono 8
(Duchovní) promenáda. Unisono 9
5. Klenby času. Unisono 10
(Duchovní) promenáda. Unisono 11
6. O kráse svatojakubského oltáře.
Unisono 12

LUDWIG van BEETHOVEN

Mše C dur op. 86

Mass in C major, Op. 86

1. Kyrie (Andante con moto assai vivace
quasi allegretto ma non troppo)

2. Gloria (Allegro con brio)
Qui tollis (Andante)
Quoniam (Allegro ma non troppo)
3. Credo (Allegro con brio)
Et incarnatus est (Adagio)
Et resurrexit (Allegro ma non troppo)
Et vitam venturi saeculi (Vivace)
4. Sanctus (Adagio)
Pleni sunt coeli (Allegro)
5. Benedictus
(Allegretto ma non troppo)
Osanna (Allegro)
6. Agnus Dei (Poco andante)
Dona nobis pacem
(Allegro ma non troppo)

Tereza Zimková soprán / soprano

Jarmila Vantuchová alt / alto

Juraj Kuchar tenor

Tomáš Šelc bas / bass

Český filharmonický sbor Brno /

Czech Philharmonic Choir Brno

sbormistr / choirmaster **Petr Fiala**

Filharmonie Brno

dirigent / conductor **Jac van Steen**

Strop v kostele sv. Jakuba © Visit Jakub Brno

Závěrečný koncert festivalu pracuje s motivem světla a radosti. Do prosvětleného gotického kostela svatého Jakuba zasazuje tři skladby, které jsou vázány k chrámovému prostoru. První z nich je inspirována obřady velikonoční vigílie, během nichž se celý chrám rozsvěcuje pomocí svící, druhá odkazuje přímo k architektuře svatojakubského kostela, závěrečná mše pak u svatého Jakuba mnohokrát zazněla. S obrazem chrámového interiéru souzní také charakter zvolených skladeb: ty festival nezakončují jen velkolepým jásotem, ale obsahují také mnoho niterných, neokázalých momentů.

Dílo **New Fire** britského skladatele **David Matthewse** (*1943) vzniklo na objednávku Velikonočního festivalu duchovní

hudby v roce 2018 a nyní se na program festivalu po osmi letech vrací.

Název mé skladby odkazuje k novému ohni, zapalovanému na počátku vigílie velikonoční neděle. Tímto novým ohněm je zapálena velikonoční svíce (paškál) a od ní pak i svíčky, které v rukou drží shromáždění přítomní, až je celý chrám naplněn obnoveným světlem.

Nový oheň tedy začíná v temnotě. V první části převažuje sordinovaná smyčcová sekce, která přebírá vzestupný stupnicový motiv, přednesený nejdříve hobojem

a anglickým rohem. Druhá část začíná drženým tónem b, nad nímž zaznívá – nejdříve v podání sólového violoncella, posléze ve všech houslích – chorální melodie Žalmu 116 *Laudate Dominum omnes gentes*, která užívá prvních tří tónů vzestupné škály. Ve stejný okamžik se objevuje ono světlo, nejdříve skrze zvonkohru, krotály, klavír, harfu a poté ve vysokých dřevěných dechových nástrojích; tato symbolika světla narůstá, až trubky (ideálně umístěné nad orchestrem) vstoupí s oním motivem tří vzestupných tónů žalmové melodie. Celý orchestr se nakonec přidává k triumfální oslavě světla.

David Matthews

V tvorbě současného brněnského skladatele Pavla Zemka Nováka (*1957) převažují instrumentální skladby s duchovní tematikou, inspirovanou nejen biblickými texty, ale také architekturou sakrálních staveb. To je i případ *Symfonie č. 5* z roku 2004 s podtitulem „Prameny milosrdenství a světla v chrámu sv. Jakuba v Brně“. Je tvořena dvanácti provázanými částmi, které mohou evokovat pohyb posluchače chrámem – šest z nich se pomyslně zastavuje u jednotlivých míst uvnitř kostela a zachycuje jejich krásu, zbylé se mezi ně včleňují jako „duchovní promenáda“. Autor v jednom z rozhovorů uvedl, že právě interiér svatojakubského kostela je jeho nejoblíbenějším chrámovým prostorem.

Symfonie je zpracována osobitou technikou jednohlasu (unisono), která se v autorově tvorbě výrazně prosazuje od poloviny 90. let. Tato technika čerpá inspiraci z gregoriánského chorálu a odkazuje k dějinám evropské hudby, v nichž hrál jednohlas důležitou roli. Unisono je pro autora cestou, jak se vyhnout disonancím a směřovat k jednotě, kde si nástrojové party nekonkurují; chápe jej také symbolicky jako překonání rozdělenosti a připomínku Boží existence v hudbě.

„Dynamická, monotematicky sevřená jednohlasá linie 5. symfonie je nesena středověkým afektem, který probouzí posluchače ze smrtelné letargie. To souvisí s podivuhodnými liniemi gotického chrámu sv. Jakuba v Brně a jeho nádherným interiérem. Symfonie úzce navazuje na regionální hudební tradici od pozdních prací Antonína Dvořáka a odkazu Leoše Janáčka k dílu Miloslava Ištvana, evropskou tradici zvyrazňuje použití fragmentu ze *Mše h moll* J. S. Bacha.

Unisonová koncepce je charakteristická snahou o proměnu faktury symfonického orchestru z harmonické (Vielharmonie) a mnoho- či protihlasé (polyfonické) na celek výrazného jednohlasu, reflektujícího i Zjevení sv. Jana.

Pavel Zemek Novák

Původní partitura Beethovenovy *Mše C dur* © kostel sv. Jakuba

Ke svatojakubskému kostelu se váže také *Missa in C* (Mše C dur) Ludwiga van Beethovena (1770–1827), skladatelova první mše, která někdy zůstává ve stínu jeho velkolepé *Missy solemnis*. Poprvé zde zazněla před dvěma sty lety a zřejmě šlo o jedno z prvních brněnských provedení; partitura se na faře kostela dochovala dodnes. Mše se zde poté hrála ještě mnohokrát, mimo jiné při stém výročí Beethovenova úmrtí roku 1927.

Skladba byla napsána roku 1807 na objednávku knížete Mikuláše II. Esterházyho ke jmeninám jeho manželky Marie. Premiéru měla téhož roku v Eisenstadtu

pod taktovkou skladatele. Kníže, jemuž bylo dílo původně dedikováno, však nebyl spokojen: zřejmě očekával tradičnější pojetí ve stylu Josepha Haydna, který pro něj dříve zkomponoval šest mší k téže příležitosti. Skladbu dokonce označil za „nesnesitelně směšnou a odpornou“. O rok později byla mše částečně provedena znovu, tentokrát s větším úspěchem. Vyšla nicméně po dlouhém vyjednávání až v roce 1812 a autor ji nakonec věnoval knížeti Kinskému, jednomu ze svých mecenášů.

Mše se v některých ohledech skutečně vymyká tehdejší konvencím. Stále však

patří k Beethovenovým méně revolučním skladbám. Autor ji komponoval s hlubokou úctou k tvorbě svých předchůdců a pečlivě studoval zejména Haydnovy mše, které nazval „jedinečnými mistrovskými díly“. Sám pak zachoval obvyklou pětidílnou strukturu, obsazení i formální schéma většiny částí. Jeho osobitá mše tak nepopírá tradici, spíše ji uznává a překračuje.

Autor přikládal zásadní důležitost textu a vyzdvihoval, že se slovy liturgie zachází zcela nově. Přál si skladbu vydat i s německým přebásněním, textem mnohem subjektivnějším, s nímž by se mohla uvádět na koncertech. Pro svoji neortodoxní víru hledal takové hudební vyjádření, které by zůstalo individuální, s důrazem „nikoli na Boha nebo knížata, ale na člověka, který vchází do kostela“.

Počáteční *Kyrie*, instrumentované bez fléten, trubek a tympánů, se netradičně otevírá jen nedoprovázenými basy. Beethoven jeho náladu popisoval jako upřímnou odevzdanost, prostou jakéhokoli smutku. V následujících dvou částech se charakter hudby proměňuje podle obsahu slov. *Gloria* postupuje od jásavého chvalozpěvu přes mírnější úsek, v němž člověk oslovuje Boha (*gratias agimus tibi*), až k prosbě o smilování (*qui tollis peccata mundi*) nad neklidnou synkopací, s úpěnlivě opakovaným *miserere*. Také v *Credo* zaznívají významná slova opakovaně (*passus*) nebo jsou zobrazena pomocí hudebně rétorických figur (klesající *descendit*, stoupající *ascendit*, náhle ztišené *et invisibilium*). *Gloria* i *Credo* vrcholí tradiční fugovou pasáží, zde ovšem nebývale rozsáhlou. Úvod *Sanctus* je překvapivě křehký a oproštěný, s těžištěm v homo-

fonních sborových vstupech; až poté hudba propukne v triumfální *pleni sunt coeli*. *Benedictus* rozehrává dialog mezi sóly a sborem v klidné, pastorální náladě. V *Agnus Dei* se střetávají tísnivé pasáže v mollové tónině s projasněnou durovou částí. Zdánlivý závěr – optimistický úsek *dona nobis pacem* – naruší prudké výkřiky z úvodu a nepokojné, tlumené *miserere*. Hudba se nakonec ustálí v nadějně dur a připomene prostě téma z úvodního *Kyrie*.

Jemnost a zdrženlivost *Mše C dur* vyniká zejména ve srovnání s jinými Beethovenovými díly z téhož období („Razumovské“ smyčcové kvartety, *Pátá symfonie*). Známý hudební kritik E. T. A. Hoffmann v recenzi z roku 1813 uvedl, že od této mše očekával velkolepý, dramatický charakter, typicky spojovaný s Beethovenovou hudbou, a místo toho v ní našel atmosféru „dětinsky radostných pocitů; pocitů dítěte svěřujícího svou víru dobrotě Boží, dítěte, jež se modlí k Bohu jako k otci, který si pro své děti přeje to nejlepší – a jejich prosby vyslyší“. V lyrické náladě, z níž skladba vyrůstá a do níž se v závěru vrací, se odráží prostota, klid a vřelost osobní víry.

Markéta Herzánová Vlková

V Mramorových sálech Moravského zemského muzea lze do 19. 4. 2026 zhlédnout výstavu s názvem *Paprsky svobody. Britská podpora brněnského disentu v 80. letech 20. století*. Přibližuje příběh solidarity železné oponě navzdory. Právě v této souvislosti se v Brně poprvé ocitl i David Matthews.

Tereza Zimková © Vojtěch Kába

Tereza Zimková absolvovala bratislavskou konzervatoř, JAMU v Brně a mistrovské kurzy u Kateřiny Beranové, Ingeborg Danz, Margreet Honig, Kateřiny Kněžíkové, Adama Plachetky a Pavla Breslika. Spolupracovala s tělesy jako Il Cuore Barocco, Musica Aeterna, Czech Ensemble Baroque nebo Victoria Ensemble a s dirigenty jako Helmuth Rilling, Rolf Beck, Leoš Svárovský či Tomáš Netopil. Na mnoha zahraničních cestách působila s Chor der Bamberger Symphoniker a Chorakademie Lübeck. Zpívala sopranové sólo při čínské premiéře *Janových pašijí* Johanna Sebastiana Bacha se souborem Solamente Naturali v Šanghaji (2016). Byla členkou Operního studia Slovenského národního divadla v Bratislavě a hostovala v Národním divadle Moravskoslezském v Ostravě. Od roku 2019 pravidelně spolupracuje se souborem Collegium 1704 a dirigentem Václavem Luksem.

Jarmila Vantuchová

Jarmila Vantuchová se etablovala jako představitelka operních rolí i interpretka koncertního repertoáru. Věnuje se také interpretaci barokní hudby. Pravidelně spolupracuje s uznávanými soubory barokní hudby jako Solamente Naturali, Musica Aeterna a Collegium 1704. Spolupracovala také s Janáčkovou filharmonií Ostrava, Filharmonií Bohuslava Martinů Zlín, Olomouckou filharmonií, Filharmonií Brno, Czech Virtuosi, L'Armonia Terrena, Slovenskou filharmonií či Košickou filharmonií a nedávno byla přizvána ke spolupráci s orchestry Accademia Nazionale di Santa Cecilia v Římě, Varšavská filharmonie nebo Bamberští symfonikové. Mezi její největší úspěchy patří debut na festivalu Salzburger Festspiele 2022 v roli Varvary z opery *Káťa Kabanová* Leoše Janáčka v režii Barrieho Koskyho. Více na www.jarmilavantuchova.com

Juraj Kuchar

Juraj Kuchar vystudoval operní zpěv na bratislavské konzervatoři. Své hudební působení začal v Bratislavském chlapeckém sboru jako sólista. Na scéně Slovenského národního divadla ztvárnil role jako Pedrillo (*Únos ze serailu*), Jeník (*Prodaná nevěsta*) či Gastone (*La traviata*). Vedle opery se věnuje koncertní činnosti, spolupracoval s orchestry jako Slovenská filharmonie, Státní komorní orchestr Žilina, Státní filharmonie Košice, Capella Istropolitana, Wiener Klassik či Solamente Naturali. Několik let působil ve Schleswig-Holstein Festival Chor. V letech 2014–2017 byl členem Chorakademie der Wiener Staatsoper. Od roku 2021 je členem sboru Wiener Staatsoper, kde se představuje i v menších sólových rolích. Od roku 2022 je rovněž členem Wiener Hofmusikkapelle, kde po boku členů Wiener Philharmoniker interpretuje díla sakrální hudby.

Tomáš Šelc © Ľubica Habart

Tomáš Šelc je mezinárodně etablovaným pěvcem. Ztvárnil mnoho postav na operních scénách Theatre an der Wien, Opéra Royal de Versailles, Národního divadla v Praze, Slovenského národního divadla, Národního divadla Brno a Národního divadla moravskoslezského v Ostravě. Účinkoval na nejvýznamnějších světových pódii a mezinárodních festivalech. Spolupracuje se soubory jako Collegium Vocale Gent (Philippe Herreweghe), Collegium 1704 (Václav Luks), Taverner Consort (Andrew Parrott), Clemencic Consort (René Clemencic), Cappella Mariana (Vojtěch Semerád), Collegium Marianum (Jana Semerádová) a Ensemble Inégal (Adam Viktora) a realizoval množství nahrávek pro renomovaná vydavatelství. Více na www.tomasselc.com

Český filharmonický sbor Brno

Český filharmonický sbor Brno se zaměřuje na oratorní, kantátový a operní repertoár a po více než 30 letech činnosti patří ke světové špičce. Vystupuje na všech prestižních evropských festivalech a významných koncertních pódii a spolupracuje s nejlepšími světovými orchestry a dirigenty. Má rozsáhlou diskografii, za niž získal řadu ocenění; roce 2007 obdržel dvě významné evropské ceny Echo Klassik, a to Soubor roku za provedení Brucknerových motet a Nahrávka roku za Lisztovo oratorium *Christus*. Snímek skladby B. A. Zimmermanna *Requiem für einen jungen Dichter* získal v roce 2009 Cenu německých kritiků. Sbor je držitelem prestižního ocenění Classic Prague Awards v kategorii Vokální výkon

za rok 2019. Ocenění sbírá i na jiných kontinentech – japonský hudebněkritický časopis Geijutsu Disc Review mu v září 2011 udělil za nahrávku Dvořákova *Requiem* prestižní ocenění Tokusen.

Za úspěchy Českého filharmonického sboru Brno stojí jeho zakladatel, sbormistr a ředitel **Petr Fiala**, absolvent brněnské konzervatoře a Janáčkovy akademie múzických umění (klavír, skladba a dirigování), skladatel a hudební pedagog, který se sbormistrovské a dirigentské činnosti věnuje již přes 50 let.

Více na www.cfsbrno.cz
a www.fialapetr.cz

Filharmonie Brno – viz koncert Do tmy (Tomasi – MacMillan – Poulenc), s. 19.

Jac van Steen © Simon van Boxtel

Jac van Steen je renomovaný nizozemský dirigent. Během své pestré kariéry vedl nejlepší evropské orchestry, mimo jiné zastával funkci hudebního ředitele a šéfdirigenta Nizozemského národního baletu, Bochumských symfoniků, Norimberského symfonického orchestru, Staatskapelle Weimar, Dortmundské opery a filharmonie a Musikkollegium Winterthur a hlavního hostujícího dirigenta BBC National Orchestra of Wales. V současnosti je čestným hlavním hostujícím dirigentem Ulster Orchestra a hostujícím dirigentem Symfonického orchestru hl. m.

Prahy FOK. Během svého dlouholetého působení ve funkci šéfdirigenta a hudebního ředitele operních domů ve Výmaru a Dortmundu si vybudoval rozsáhlý operní repertoár. Působí jako profesor dirigování na Královské konzervatoři v Haagu. Spolupracoval také s Royal Northern College of Music a Chetham's School of Music v Manchesteru, s Royal Academy of Music a Royal College of Music v Londýně a s Cambridgeskou univerzitou.

Summary

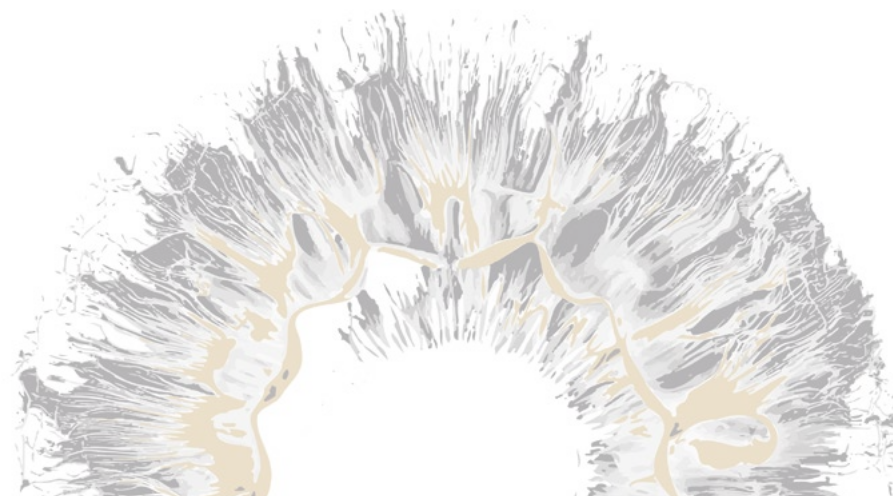
New Fire by the British composer **David Matthews** (born 1943) was commissioned by the Easter Festival of Sacred Music in 2018 and now makes a comeback after eight years. The composer noted, "The title of my piece refers to the new fire kindled at the start of the Easter Saturday service. From this new fire the Paschal Candle is lit and, from this candle, other candles held by each member of the congregation, until the whole church is filled with renewed light." The work repeatedly features the plainsong melody for Psalm 116, *Laudate Dominum omnes gentes*.

The oeuvre of the contemporary composer **Pavel Zemek Novák** (born 1957) largely consists of instrumental works on spiritual themes, inspired not just by the Bible but also by the architecture of selected churches. That is the case with his **Symphony No. 5**, written in 2004 and subtitled "Sources of Mercy and Light at St James's Church in Brno". Zemek Novák employs the compositional technique of

unison, which has been a major feature of his oeuvre since the mid-1990s. At the same time, he draws – in his own words – on the Czech musical tradition, a thread that runs from Antonín Dvořák's late works to Leoš Janáček's legacy and the compositions of Miloslav Ištvan.

Ludwig van Beethoven (1770–1827) wrote his **Mass in C major**, a commission from Nikolaus II, Prince Esterházy, in 1807 and conducted its premiere in Eisenstadt on 13 September. This work too has a connection to Brno's St James's Church – it was first performed there 200 years ago (and many times since) and the original score used has been preserved to this day. In many respects, the work draws on earlier models (especially Joseph Haydn's masses), yet it goes beyond the conventions of its era; its treatment of the liturgical text is particularly innovative. It is not grandiose; rather, it expresses the simplicity, calm and fervour of personal belief.

Markéta Herzánová Vlková,
translated by Štěpán Kaňa

LUDWIG van BEETHOVEN**Mše C dur****1. Kyrie**

Pane, smiluj se. Kriste, smiluj se. Pane, smiluj se.

2. Gloria

Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Chválíme Tě. Velebíme Tě. Klaníme se Ti. Oslavujeme Tě. Vzdáváme Ti díky pro tvou velikou slávu. Pane a Bože, nebeský Králi, Bože, Otče všemohoucí. Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste. Pane a Bože, Beránku Boží, Synu Otce. Ty, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi; ty, který snímáš hříchy světa, přijmi naše prosby. Ty, který sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi. Neboť ty jediný jsi Svatý, ty jediný jsi Pán, ty jediný jsi Svrchovaný, Ježíši Kriste, se svatým Duchem, ve slávě Boha Otce. Amen.

3. Credo

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky: Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem. Byl za nás ukřižován, za dnů Poncia Piláta byl umčen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce.

A znovu přijde ve slávě soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce.

Věřím v Ducha svatého, Pána a dárce Života, který z Otce i Syna vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a mluvil ústy proroků.

Věřím v jednu svatou, všeobecnou a apoštolskou církev.

Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů. Očekávám vzkříšení mrtvých a život budoucího věku.

Amen.

4. Sanctus

Svatý, Svatý, Svatý, Pán, Bůh zástupů.

Nebe i země jsou plny tvé slávy.

Hosana na výsostech.

5. Benedictus

Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.

Hosana na výsostech.

6. Agnus Dei

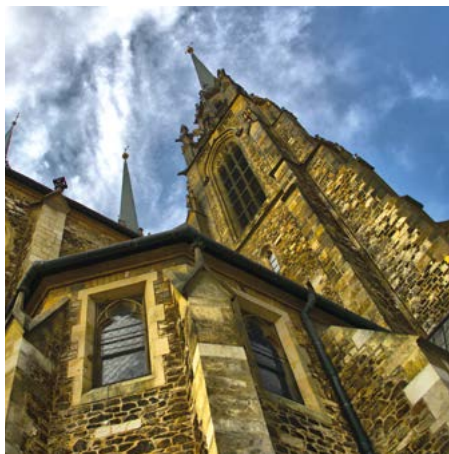
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, daruj nám pokoj.

Doprovodné akce Side events

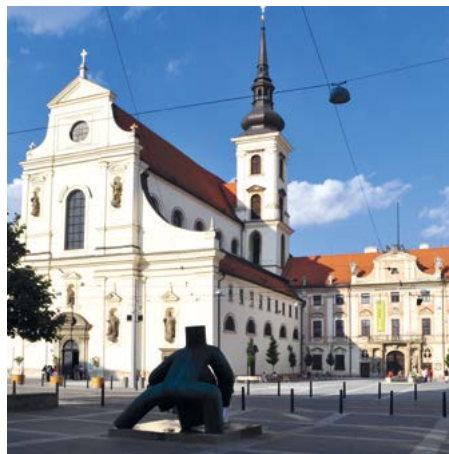
5/4/2026, 10:30 / 10:30am
Neděle Zmrtvýchvstání Páně
Easter Sunday
katedrála sv. Petra a Pavla, Petrov
Cathedral of Saint Peter and Saint Paul, Petrov

PONTIFIKÁLNÍ MŠE SVATÁ PONTIFICAL HOLY MASS

celebruje Mons. Vojtěch Cikrle,
emeritní biskup brněnský
celebrated by Monsignor Vojtěch Cikrle,
Bishop Emeritus of Brno

ANTONIO SALIERI
Hofkapellmeister Messe G dur

Brněnský katedrální sbor a orchestr
Magnificat / Brno Cathedral Chorus
and Orchestra Magnificat
Beseda brněnská a sólisté / Beseda
brněnská and soloists
Dagmar Kolařová varhany / organ
dirigent / conductor Petr Kolař

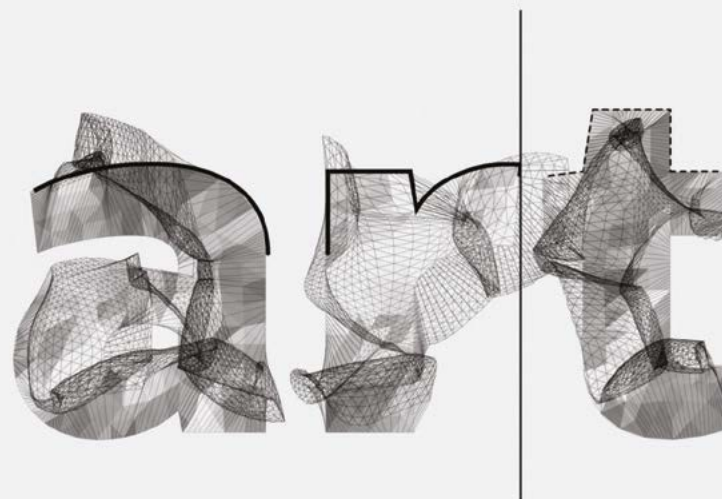
5/4/2026, 19:30 / 7:30pm
Neděle Zmrtvýchvstání Páně
Easter Sunday
kostel sv. Tomáše, Moravské náměstí
St. Thomas Church, Moravské
náměstí

VEČERNÍ MŠE NA BOŽÍ HOD VELIKONOČNÍ EASTER SUNDAY EVENING MASS

FRANK MARTIN
Messe pour double chœur

Vox luvenalis
sbormistr / choirmaster Jan Ocetek

ČT **art** každý den od 20 hodin

 Česká televize
Hlavní mediální partner

www.ctart.cz

Zelný rynek

30 let pravidelného vysílání
sobota | 17.05 h

Kulturní magazín z Brna s příspěvky spisovatelů,
publicistů, ale i začínajících tvůrců a studentů.

Četby, rozhovory a reportáže mapují nakladatelství,
divadla, časopisy, klubovou scénu, festivaly
a kulturní dění na Moravě.

Žijeme tu s vámi

106.5 FM | brno.rozhlas.cz
mujRozhlas.cz | DAB+

Brno
Český rozhlas

Živé vysílání
ČRo Brno
najdete ZDE:

Všechny
díly pořadu
najdete ZDE:

Klasika Plus.cz

PORTÁL
O KLASICKÉ HUDBĚ

...Váš vyladěný partner

Program

Vydala: Filharmonie Brno
Texty: Jiří Čevela, Markéta Herzánová Vlková, Kateřina Maňáková,
Vladimír Maňas, Ondřej Múčka, Jan Šprta a Eduard Tomašík
Redakce: Martina Ježová
Anglický překlad: Štěpán Kaňa
Návrh jednotného vizuálního stylu VFDH: Pinarto s. r. o.
Grafický návrh: Petr Tejkal
Grafická úprava a sazba: Ingrid Králíková
Redakční uzávěrka: 12. března 2026

Kontakt

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
☎ +420 539 092 801
Komenského náměstí 534/8
602 00 Brno, Česká republika

MHFB Velikonoční festival duchovní hudby
Manažerka festivalu: Lucie Šnajdrová
e-mail: lucie.snajdrova@filharmonie-brno.cz
☎ +420 539 092 839

www.filharmonie-brno.cz
www.velikonocni-festival.cz

Prodej vstupenek

- on-line www.filharmonie-brno.cz
- v předprodeji Filharmonie Brno,
Besední ulice, 602 00 Brno
☎ +420 539 092 811
předprodej@filharmonie-brno.cz
PO–ÚT 8:00–13:00 h
ST–PÁ 13:00–18:00 h
- ½ hodiny před koncertem v místě konání

Změna programu vyhrazena!

VELIKONOČNÍ FESTIVAL DUCHOVNÍ HUDBY FINANČNĚ PODPÓŘILO
STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO A MINISTERSTVO KULTURY ČR

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

DOPRAVU ZAJIŠŤUJE

DĚKUJEME ZA PODPORU

